Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНО: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 142. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 2-го ЛИПНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JULY 2, 1953. No. 142. VOL. LXI.

ЗАКІНЧЕНО ПЕРЕВІРКУ ДЕПАРТАМЕНТУ СПРАВЕДЛИВОСТИ

Вашингтон. — Правнича підкомісія Палати Репрезентантів закінчила майже півторарічну працю над провіркою неправильностей в департаменті справедливости та ствердила, що ті неправильності, які вона мала провірювати, усунені. Генеральний прокурор Герберт Бравнел, мол., заявив, що нова адміністрація провела десять важливих реформ у його департаменті, які привернуть та збільшать виконування правосуддя в країні. Від комісії промовляв республіканець Патрик Дж. Гіллібс, заявляючи, що проведені реформи привертають довір'я до департаменту справедливости. Між десятьма реформами Бравнел вичислив і такі: 1. Політика „відкритих дверей" при уділюванні помилувань. 2. Скасування „здоровної клявзулі" під час переслідування податковців, бо вона не дозволяла карати тих податковців, яких не можна було судити із-за того, що їхній стан здоров'я на це не дозволяв. 3. Всі правники, що працюють в департаменті справедливости, мусять бути вповні затруднені, і вони не сміють виконувати приватної практики. 4. На відповідальні становища мають бути вибирані здібні фахові особи, і вони мають мати більшу самостійність, щоб генеральний прокурор не міг впливати на їхнє рішення. 5. Контроля над позвами уряду, щоб вони не могли бути затримувані в урядових сховках. Ця підкомісія почала урядувати в лютому 1952 року, і вона мала провірити всі неправильності в департаменті справедливости. Вона проголосить свій кінцевий звіт і закінчить в той спосіб свою працю.

Сенат представив президентові право розподіляти фонди військової допомоги для Европи

Вашингтон. — Сенат признав президентові Айзенгаверові право самому вирішувати про приділення фондів військової допомоги для Західньої Европи, без огляду на обмеження, які досі висувано в цьому розподілі. Дотеперішні застереження торкалися 1,000,000,000, вжиття яких обумовлювалось здійсненням Европейської оборонної спільноти й єдиної наземної армії. Предложення про приділення закордонної допомоги в 5,318,000,000, що пов'язується з згаданими уповажненнями президента було внесене сенатором Л. Джансоном з Тексасу, лідером меншини, який зазначив ,що його виступ відбувся в наслідок порозуміння і бажання лідера більшости, сенатора Роберта Тефта. Як відомо, згідно з законопроєктом Палати Репрезентантів, 2,079,000,000 долярів закордонної допомоги були призначені оборонності Европи з тим, що половина цієї суми може бути приділена лише тим країнам, які оформлять приступлення до оборонної спільноти. Тепер, з огляду на одноцушне вирішення цієї справи в Сенаті, застереження Палати Репрезентантів відпадають. Одночасно Сенат схвалив внесок сенатора Александра Вайлі про побільшення повновласти президента (з 10 до 15 відсотків) в розпорядженні фондами програми взаємної безпеки.

Дюї і Дрискол підписали закони про боротьбу із злочинами в нюйоркському порті

Олбані, Н. Й. — Губернатор Нюйоркського стейту Томас Дюї підписав ухвалений стейтовими законодавчими тілами закон про боротьбу із злочинами в „найбільшому порті світу" — Ню Йорку. Дюї заявив, що цей закон уможливить знищити злочини в нюйоркському порті, де відбувалося „організоване піратство, вимушування та господарський натиск на робітництво". Одночасно губернатор стейту Ню Джерзі Альфред Е. Дрискол підписав подібний закон у Трентоні. Згідно з цими двома законами має бути зорганізована міжстейтова комісія, яка має дбати про порядок у портах Ню Йорку. Але цю міжстейтову комісію мусітиме затвердити Конґрес, а до того часу діятимуть дві комісії, одна з стейту Ню Йорку, а друга з Ню Джерзі. Ці закони передбачають реєстрацію вантажних робітників, видавання дозволів для портових управителів, аґентів для винайму робітників і вартівників.

ПРЕЗИДЕНТ БАЖАЄ МАТИ ПРАВО РОЗПОДІЛЯТИ НАДМІР ХАРЧІВ

Вашингтон. — Минулого вівтірка, президент Айзенгавер звернувся до Конгресу з предложенням признати йому право використовувати надмір харчів в країні для допомоги приязним країнам, що їм загрожує голод або для якихбудь інших особливо пильних потреб. Як вияснено в зверненні президента, справа торкається надміру харчевих запасів, що зберігаються в харчевих магазинах корпорації товарового кредиту, яка діє при департаменті хліборобства. Запаси ці оцінюються на понад 3,200,000,000 долярів. Зокрема президент вважає за побажане мати право визначувати умовини, при яких можна вживати харчеві запаси. — так напр. йому б належало рішення, чи в окремих випадках запаси ці мають бути продані чи пожертвувані. Проте президент зумовляє можливість використовування своїх повновластей лише у випадку негайної потреби, особливо під час загрози голоду. Своє предложення президент пояснює тим, що в минулому, — в кожному окремому випадкові — було необхідно запитувати про згоду Конґрес, що сповільнювало допомогу чужим країнам навіть тоді, коли необхідна була негайна дія. Минулого четверга президент затвердив вислання до Пакістану 1,000,144 бушлів пшениці, й висилка цієї пшениці розпочалася негайно. Схвалення висилки пшениці до Пакістану пройшло дуже швидко, але, як це пригадує президент, призначення пшениці для Індії в 1951 році надовго затрималось в Конґресі. Це трапилось з предложенням президента Трумана вислати 2,000,000 тонн пшениці до Індії. Доки в Конґресі роблено різні застереження, зокрема щодо неприхильного відношення Індії до ЗДА, Росія і червоний Китай використали тяжке положення населення Індії, щоб дешевим коштом отримати пропаґандивну перемогу. Теперішнє предложення президента зустрілося назагал з прихильністю й окремі застереження були заспокоєні виступом голови сенатської хліборобської комісії, сенатора Джорджа Д. Ейкера, який вніс законопроєкт про поставлення запасів корпорації товарового кредиту до розпорядимости президента країни.

ПРЕЗИДЕНТ ПІДПИСУЄ НАТУРАЛІЗАЦІЙНИЙ ЗАКОН ДЛЯ ВОЯКІВ

Президент Двайт Д. Айзенгавер підписує в Білому Домі закон про натуралізацію чужинців, які служать в американських збройних силах. Біля президента сидить сенатор Артур Воткінс, а за ними стоять (зліва): конґресмен Селлер з Ню Йорку, директор сенатського імміґраційного підкомітету Ричард Аренс та Волтер Бестермен, конґресовий імміґраційний урядник

Генерал Твайнінґ обняв команду літунства від генерала Ванденберґа

Вашингтон. — Генерал Натан Ф. Твайнінґ перебрав пост шефа штабу літунства від генерала Гойта С. Ванденберґа, який залишив військову службу після 30 років. Ген. Твайнінґ перший обняв свій новий пост, а пізніше настануть всі інші зміни, які президент Айзенгавер поробив на найвищих постах збройної американської військової сили. Прощання ген. Ванденберґа і перебрання команди нового шефа штабу літунства генералом Твайнінґом відбулося під час військової наради, в якій взяли участь 20 ескадронів літунів, чоловіків і жінок, військова оркестра та 48 нищильників і 9 ракетових B-47 бомбовиків. Секретар літунства Гаролд Е. Толботт привів до присяги нового шефа штабу літунства ген. Твайнінґа та припняв другий дубовий листок генералові Ванденберґові за його визначні заслуги для розвитку літунства в ЗДА. Ген. Ванденберґ був проти обмежень видатків на літунство під час свідчень у Конґресі, що він ще раз підкреслив у своїй промові, кажучи, що ЗДА повинні мати 143 літунські крила. Одно крило, — це 30 бомбовиків, або 75 нищильників.

Доллес передбачає більше клопотів за залізною заслоною

Вашингтон. — Секретар стейту Джан Фостер Доллес заявив, що недавні заворушення в Берліні та неспокій в інших сателітських країнах потверджують його прогнозу, яку він поставив у своїй книжці „Війна або мир" з 1950 року, де він писав, що Совєти не зможуть дати собі ради з 600,000,000 неросійських народів, які вони тепер контролюють. Доллес сказав, що комуністичні ватажки мусять зрозуміти, що безнадійні їхні зусилля тримати під контролею ці народи, що бажають віри і настроєні патріотично. Це найкраще видно в Берліні й Східній Німеччині. „Народи, казав Доллес, бажають мати вільно вибирані уряди, а не такі, що їм назначають згори. Німці йшли з камінням проти совєтських танків, а це свідчить, що вони затримали віру в Бога, в свій рідний край та зберегли свою національну й особисту гідність".

НОВІ ВТЯГНЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ СПРАВ ДО КОНҐРЕСОВОГО ПРОТОКОЛУ

Ваншингтон. — В Конґресовому Протоколі (рекорді) за останній час появилась низка нових втягнень в українських справах, що інформують американських законодавців про положення в підсовєтській Україні та акцію у вільному світі в користь української визвольної справи. Між цими стягненнями подибуємо:

В протоколі з 17-го червня ц. р., на пропозицію та з відповідними заввагами конґресмена Лоренса Смита з Висконсин, втягнено повний текст повідомлення Ню Йорк Таймсу про усунення Л. Мельнікова з посту секр. компартії в Україні за його русифікаційну політику, призначення на його місце А. І. Кіріченка, та коментарі на цю тему В Протоколі з попереднього дня — як уже свого часу інформовано — втягнено більшу заяву конґресмена Пітера Родіно з Ню Джерзі в справі української маніфестації в Нюарку в 20-ті роковини викликаного Москвою штучного голоду в Україні. На цю саму тему втягнено до Протоколу, на пропозицію конґресмена Джана Кеннеді з Массачусетс, довшу резолюцію нез'ясованих ближче „американців українського походження, які згадували тих, що померли з голоду в Україні в рр. 1932-33". Знову ж в Протоколі з 24-го червня записана, на пропозицію та з відповідними заввагами конґресмена Лоренса Смита, резолюція Об'єднаного Комітету Українських Організацій Ню Йорку з підтримкою резолюції Смита щодо встановлення дипломатичних зв'язків з Українською й Білоруською підсовєтськими республіками. Під резолюцією подані підписи кількох членів управи Комітету, які були, правдоподібно нечіткі й в переписі їх, за виїмком підпису п. Петра Кучми, голови, до непізнання перекручено. В Протоколі з 24-го червня подибується ще переписану, на пропозицію конґресмена Лоренса Смита, статтю-коментар „Українського Бюлетеню" на тему Смитової резолюції відносно дипломатичних зв'язків з Україною й Білоруссю.

АМЕРИКА ДОМАГАЄТЬСЯ ЗАКІНЧЕННЯ СОВЄТСЬКОЇ ДИКТАТУРИ В НІМЕЧЧИНІ

Бонн, Німеччина. — Американський високий комісар в Німеччині, що від двох днів вже має рангу американського амбасадора в тій країні, заявив вчора на пресовій конференції, що З'єдинені Держави не підуть на жадні розмови з Кремлем в справі Німеччини, як довго Москва не закінчить своєї диктатури в Східній Німеччині та не погодиться на об'єднання Німеччини на базі альянтських вимог, до яких належить насамперед домагання вільних виборів в цілій Німеччині під наглядом Об'єднаних Націй. Читаючи свою дбайливо приготовану заяву, д-р Конант заявив, що „весь апарат совєтської диктатури над Східньою Німеччиною мусить зникнути, заки ми можемо почати будь-які практичні заходи, що призвели б до об'єднання Німеччини". На запит, чи це означає американську відмову від будь-якої участи в чотиридержавній конференції в справі Німеччини, д-р Конант відповів, що він не є уповноважений складати в цій справі будь-яку заяву, але він вважає, що „передумовою вільних виборів мусить бути закінчення диктаторської ситуації в Східній Німеччині." Д-р Конант заявив, що американські цілі в Німеччині не змінилися та що вони охоплюють ті самі вимоги, що їх з'ясовано в спільній західній ноті до совєтського уряду, після яких був би створений один уряд для цілої країни та з яким можна б почати переговори в справі мирового договору й визначення німецьких кордонів.

Повідомляють про нові заворушення за залізною заслоною

Берлін. — Тут наспіли повідомлення про низку нових заворушень за залізною заслоною, головно в Східній Німеччині, на німецьких територіях під Польщею та в Чехословаччині. В місцевості Бітерфельд в окупаційній совєтами Саксонії підложений вогонь мав знищити величезні простори з покладами бурого вугілля, а совєтські й комуно-німецькі власті безпеки мали перевести нові масові арешти в загрожених страйками районах. Щойно тепер наспіли повідомлення, що в дні 17-го червня, себто в тому самому часі, як почались великі робітничі демонстрації в Східньому Берліні, трапились теж серйозніші з заворушення в сімох німецьких містах, що є тепер під комуно-польською контролею. З Чехословаччини повідомляють, що всі драконські заходи комуно-чеського уряду для зломання спротиву робітництва проти каторжного режиму досі не дали жадного результату. Уряд проголосив закон, який передбачає жорстокі кари для тих робітників, що зміняють працю, не зголошуються до праці або не виконують встановлених виробничих норм. Проте, ці кари не потрапили досі перемогти спротиву робітників, які іґнорують закон і не зголошуються до праці. Західньо-берлінська преса подає, на підставі свідчень втікачів, обширні повідомлення про заворушення в Польщі, називаючи низку міст і місцевостей, де такі заворушення відбулися. Під час заворушень приходило до зударів між демонстрантами й совєтськими вояками, при чому інтересно, що в багатьох випадках керована місцевими комуністами поліція прилучувалась до демонстрантів та спільно поборювала окупантів.

Зарубін і Малік летять до Москви

Ню Йорк. — Сов. амбасадор у ЗДА, Георгій Н. Зарубін, відлетів учора з нюйоркського літовища до Копенгаґену, звідкіль він полетить до Гельсінок (Фінляндія) в дорозі до Москви. На запит кореспондентів він заявив, що летить для зложення звідомлення своєму урядові. Він відмовився сказати щонебудь про взаємини між ЗДА і Совєтами. Несподівано відлетів з Лондону до Москви також совєтський амбасадор у Лондоні, Малік. Водночас появилася вістка, що й Алексей Павлов, сов. амбасадор у Франції, викликаний до повороту до Москви. Існує здогад, що поїздка совєтських дипломатів стоїть у тісному зв'язку з заплянованою на 10-го липня у Вашингтоні конференцією міністрів закордонних справ 3-ох західніх альянтів, як також з реакцією Заходу на події у Східній Німеччині й Чехії. Малік напевне звітуватиме й про недугу Черчила.

Німецькі військовики сумніваються в можливості революції на Сході

Ню Йорк. — До З'єдинених Держав прибули вчора німецькі спеціялісти у військовій оганізації й всі три висловили свої сумніви в можливість успішної революції на окупованих совєтами теренах за залізною заслоною. Вони вважають, що совєтська армія є занадто сильна, щоб її можна перемогти самою революцією без відповідної міжнародної обстановки. Німецьку делеґацію очолює Теодор Блянк, шеф федерального т. зв. Бюра для справ безпеки, що відповідає неіснуючому ще в Західній Німеччині міністерству оборони. В склад делеґації, яка проведе в З'єдинених Державах два тижні та огляне американські військові інсталяції й обговорюватиме у Вашинґтоні справу німецького вкладу в европейську оборону, входить ген. Адольф Гойзінґер, шеф операцій німецького верховного командування під час другої світової війни аж до часу його арешту після бомбового замаху на Гітлера в 1944 році.

„НАШ ЛЬВІВ" – НОВА ПОЯВА НА УКРАЇНСЬКОМУ КНИЖКОВОМУ РИНКУ

Видавництво „Червона Калина" в Ню Йорку тількищо випустило книжку „Наш Львів", ювілейний збірник з нагоди 700-ліття того княжого українського міста. Книжка має всіх 216 сторінок, разом з двома сторінками англійського змісту, бібліографією та українським змістом. В збірнику, передмову до якого написав Микола Шлемкевич, поміщено праці таких авторів: Ярослав Пастернак: „Княжий город Львів"; Володимир Дорошенко: „Київ і Львів"; Микола Андрусяк: „У 700-ліття Львова"; Ярослав Рудницький: „Назва Львів та її походження"; Лев Лепкий: „Під патиною віків"; Микола Галібей: „Міщанство Львова"; Володимир Січинський: „Архітектура і мистецтво Львова"; Лука Луців: „Літературний Львів"; Василь Витвицький: „Український музичний Львів"; Лев Ясінчук: „Українське шкільництво Львова"; Володимир Білозор „Діти Львова"; Лука Мишуга: „В поході до волі"; Іван Кедрин: „Чи справді Пісмонт?"; Василь Мудрий: — „Львів осередком боротьби за український університет"; Ярослав Гриневич: „28. червня 1914 у Львові"; Никифор Гірняк: „Львів у воєнних роках 1914-1918"; Роман Купчинський: „Село в міських боях"; Микола Пачовський: „Вивішення прапору"; Володимир Калина: „З листопадових боїв на Підзамчі"; Іван Костюк: „Моя мати"; Григор Лужницький: „Місто св. Юра"; Іван Керницький: „Сіль землі"; Роман Раковський: „Львів — централя української кооперації"; Василь Лев: „Львівська богема між двох війн"; Ярослав Рудницький: „Львівський говір"; Володимир Січинський: „Чужинці про Львів"; Володимир Трембіцький: „Львів і філателія"; Лев Лепкий: „Перемиська митра-корона"; На закінчення поміщено текст меморіялу Державного Центру УНР до Американського Уряду: „В обороні споконвічних прав". Мистецьку обкладинку приготовив В. Січинський. — Книжку надруковано в друкарні „Свободи". Збірник є в продажу в ціні по 3 доляри за примірник.

ПІВДЕННА КОРЕЯ НЕ ВІДСТУПАЄ ВІД СВОЇХ ПЕРЕДУМОВ ЩОДО ПЕРЕМИР'Я

ЗДА ПОВТОРЮЮТЬ СВОЄ РІШЕННЯ ЗАКЛЮЧИТИ ПЕРЕМИР'Я БЕЗ КОРЕЙСЬКОЇ ЗГОДИ

Вашингтон. — З Кореї наспіли повідомлення, що президент Сингман Рі не відступає від своїх передумов щодо перемир'я з червоними та обстоює свої попередні домагання повного військового альянсу із З'єдиненими Державами Америки, беззастережної американської військової й господарської допомоги під час перемир'я й на випадок нової комуністичної аґресії та головно американської згоди на повну військову акцію проти червоних в Кореї, якщо б вони впродовж трьох місяців після підписання перемир'я не погодилися на об'єднання Кореї на базі південно-корейських вимог. В урядових і конґресових колах передбачають, що президент Айзенгавер відкине ці вимоги. Америка зі свого боку обіцяла Південній Кореї військовий альянс після підписання перемир'я, як теж господарську допомогу й підтримку корейських змагань до об'єднання країни „мирними засобами", але застерегла собі право самій визначувати характер тієї допомоги. Спеціяльний висланник президента Айзенгавера й державного секретаря Доллеса в Сеул, асистент державного секретаря в далекосхідніх справах Волтер Робертсон, відбув вже шість нарад з президентом Рі, але після останніх нарад вже не виявляв такого оптимізму, як раніше. Все ж таки Робертсон заявив, що двері до альянтсько-корейського порозуміння в справі перемир'я ще відкриті. Він теж дав до зрозуміння, що З'єдинені Держави залишаються при своєму рішенні підписати договір про перемир'я евентуально теж без корейської згоди. Про це рішення повідомив червоних альянтський головний командант на Далекому Сході, ген. Марк Кларк, пропонуючи їм відновлення перерваних хвилево нарад в Панмунджом для встановлення дати підписання договору про перемир'я на устійнених вже умовах. — Комуністичне радіо заявило, що ці пропозиції ген. Кларка не можуть бути прийняті, бо вони „не згідні з фактичним станом" та що червоні не можуть погодитися на перемир'я так довго, як довго не дістануть альянтських ґарантій, що теж Південна Корея буде респектувати те перемир'я. Все ж таки формальна комуністична відповідь на лист ген. Кларка ще не наспіла.

Американська авіяція здобула нову велику перемогу в Кореї

Сеул, Корея. — Американські боєві турболітаки типу "Sabre" здобули вчора нову велику перемогу над ворожою авіяцією, збивши в повітряних боях 15 ворожих літаків совєтського типу МІҐ. Це становить не тільки одноденний рекорд перемоги альянтської авіяції, але й одномісячний, бо підносить ворожі втрати впродовж місяця червня до 74 літаків. Попередній місячний рекорд збитих ворожих літаків виносив 64 МІҐ-и, отже десять менше. Всі ворожі літаки збито в повітряних боях над територією Північної Кореї під час інтенсивної акції не тільки альянтських боєвих літаків, але й бомбардувальників, що засипували бомбами всіх калібрів скупчення ворожих військ, шляхи постачання та інші ворожі воєнні об'єкти. Тимчасом бої на наземному фронті у великій мірі притихли й тільки на східній ділянці фронту повторювались слабші ворожі атаки, тоді, коли на інших відтинках фронту вони обмежувалися до патрульної акції.

Бідо довідався з преси про його участь в плянованій конференції міністрів

Париж. — Французький міністер закордоних справ Ж. Бідо прочитав в пресі першу вістку по пляновану конференцію міністрів закордонних справ трьох західніх великодержав, в якій він мав би брати участь. Це трапилось так, що преса подала в цій справі заяву британського канцлера скарбниці Ричарда Ботлера в парляменті раніше, ніж міністер Бідо дістав офіціяльне повідомлення від державного секретаря Доллеса з Вашинґтону. Ботлер, складаючи свою заяву в Палаті Громад в заступстві недиспонованого прем'єра Черчила, був переконаний, що французький уряд про це вже повідомлений, але відповідна вістка з Вашинґтону наспіла до американської амбасади в Парижі щойно того дня ввечорі й була передана міністрові Бідо другого дня рано. Все це викликало всілякі дипломатичні комплікації й нескривану обиду французів, яку злагіднили щойно пізніші вияснення.

— **Привернення до ласки засудженого лікаря.** Один із 15 совєтських лікаів, що були засуджені за „змову" проти найвижчих совєтських достойників і м. ін. вбивство Жданова, проф. М. С. Вовсєй, призначений тепер членом новоствореної 43-членної Ради при совєтському міністерстві здоров'я.

ФРАНЦУЗЬКА НАЦІОНАЛЬНА АСАМБЛЕЯ ЗАТВЕРДИЛА НОВИЙ УРЯД ЛЯНІЄЛЯ

Париж. — Новий французький прем'єр Жозеф Лянієль дістав вчора без більшого труду апробату Національної Асамблеї на персональний склад його уряду. В користь його уряду було 386 голосів, а проти нього голосувало 212 депутатів. Сьогодні Лянієль має ще призначити державних секретарів з поодиноких партій, щоб в той спосіб забезпечити репрезентацію в уряді поодиноких груп, відповідно до їх сили в парляменті. В найближчих трьох днях прем'єр Лянієль матиме нову пробу в Асамблеї, як там почнуться дебати над бюджетом. Вчора тільки три депутати виступили з критикою проти нового уряду, але Лянієль навіть не завдав собі труду відповісти їм. Згідно з деякими познаками, головну ролю в уряді Лянієля гратиме Поль Рейно, що був французьким прем'єром під час війни та який тепер є заступником прем'єра. На нарадах Асамблеї він займав місце зараз біля прем'єра й теж матиме своє бюро побіч бюра прем'єра. В Асамблеї висловлювано погляд, що Рейно, разом з прем'єром Лянієлем і міністром закордонних справ Бідо, повинен взяти участь в плянованій зустрічі президента Айзенгавера з прем'єрами Британії й Франції на Бермудах.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На пів року	5.25	Three months	2.75
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзі Сіті і закордоном:	
One year	$12.00	На рік	$12.00
Six months	6.50	На пів року	6.50
Three months	3.50	На три місяці	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3. N. J.

ХВОРОБА І ДИПЛОМАТІЯ

Навіть людина з таким сильним організмом, як британський прем'єр Винстон Черчил, маючи 78 років, може себе зле почувати в літню спеку, а то й серйозно захворіти. Тому можна оцінювати відкладання нарад на Бермудських островах як звичайний припадок, спричинений фізичною та духовою перевтомою Черчила, як це читаємо в газетних звідомленнях, а навіть обурюватись, а такі теж є, коли дехто припускає, що тут маємо до діла з „дипломатичною хворобою". Ми одначе думаємо, що може бути в тім випадку фізична недуга, а може бути й дипломатична. Те останнє має дещо за собою, як читати повідомлення, що вже мабуть цього року „Велика Трійка" не зійдеться на наради, а тим самим не буде нарад і „Великої Чвірки" з участю совєтського представника. Будуть тільки формально нікого не зобов'язуючі наради „менших риб", себто міністрів закордонних справ З'єдинених Держав, Великої Британії та Франції.

Події на міжнародньому полі так скоро тепер міняються, що ще можуть зайти непередбачені нині зміни. Але для нас покищо важливе те, що тепер сталося ,а саме те, що наради на Бермудських островах знов відкладено. Ця вістка появилася день по тім, як ми вичитали в американських газетах серйозну кореспонденцію з Лондону, що там уже все приготоване до конференції на Бермудських островах, на якій Черчил виступить з програмою, яка поставить його відразу на те верховне місце в світовій політиці, яке він так довго займав, а яке від якогось часу займає Вашингтон. Іншими словами, не президент Айзенгавер у проводі вільного світу, а британський прем'єр Черчил, або ще простіше, не З'єдинені Держави, а Велика Британія, згл. Британський Комонвелт.

Але ще цікавіше те, що зараз по тій вістці, таки на другий день, появилось сенсаційне повідомлення, що лікарі заборонили Черчилеві пускатись в таку далеку дорогу, як на Бермуди, та ще з такою важливою місією. „Ню Йорк Пост" (з 29 червня) помістив зараз велику статтю свого колумніста в честь Черчила, бажаючи йому якнайскоріше виздоровіти, бо тільки він один може довести до світового замирення. Великі політичні події, читаємо в тій газеті, можуть статись тільки тоді, коли є велика людина, що їх здійснює. Тою великою подією є „мир", а тим великим провідником, який може довести до цього, щоб „осягнути мінімум порозуміння між Кремлем і вільним світом" — є Черчил. Коли ж мова про Айзенгавера, то — пише цей часопис — „йому бракує досвіду, м'якости, відваги, подібної до відваги розюшеного бика, як треба зчепитися із твердими, ворожими силами; бракує йому і інтелектуальної глибини, яку має Черчил". До того Черчил, „як той, що належить до торіїв ,може дозволити собі говорити з росіянами, не лякаючись, що його назвуть червоним".

Ми далекі від того, щоб не добачувати справжньої величі в Черчила. Тому сумніваємось, щоб він зробив щось таке, що могло б стати причиною прірви між ЗДА та Британією, чи навіть між ним і президентом Айзенгавером. Поза сентиментом, що в'яже Черчила з Америкою, він надто практичний політик ,щоб міг не передбачувати фатальних наслідків прірви між ЗДА та Британією не тільки для тих обидвох країн, але й для цілого світу. Наради на Бермудських островах мали промостити шлях участі Маленкова в мирних нарадах „Великої Чвірки", як теж дати згоду на допущення червоного Китаю до Об'єднаних Націй. Наради мали б відбутись в такому розумінні, що Кремль тепер в клопотах, внутрішніх і закордонних, та що якраз це добра нагода на мирові переговори, підставою яких було б назагал залишення того стану, який заіснував в Европі. Але на це не погоджується американський уряд, який не проти розмов з Кремлем ,а тільки жде „на діла" з його боку, які вказували б, що цей стан, який тепер існує в Европі, далі існувати не може, що знов відноситься в першу чергу до Австрії, Німеччини та сателітських країн.

З цього ясно, що наради на Бермудських островах мусіли б були покінчитись невдачею. Тому їх Лондон відложив. Вік і стан здоров'я Черчила тільки допомогли повести справу розумно й дипломатично.

ПРАВДА ПЕРЕМАГАЄ

Олива української правди знову вийшла на верх совєтської пропаґандивної води, цим разом в справі совєтської національної політики, як це можна вносити із редакційної статті, надрукованої в звичайно дуже обережному в таких справах Н. Й. Таймсі з 30-го червня. „Жаден міт не був поширюваний совєтською й комуністичною пропаґандою з такою наполегливістю, як переконуваня, що Совєтський Союз має „прикладну" політику відносно неросійських національних меншин, які становлять половину населеня країни" — сказано в згаданій статті на те, щоб зараз в другому реченні ствердити, що „в останньому цей міт зазнав знову багато важких потрясень в повідомленнях з України й Білорусі". Мова про явне признання Кремля, що в тих країнах велась русифікація та що вона не мала успіху. Дальші міркування Н. Й. Таймсу такі:

В оцінці потенціональної сили й слабости Совєтського Союзу головне місце займає справа неросійських народів та їхнього невдоволення совєтським режимом. Газета признає, що тягар совєтської системи спадає в багатьох випадках теж на російський нарід, але інші народи мусять підпорядкуватись і коритись перед росіянами й російською культурою, яку Кремль представляє як „найпередовішу в світі". Тимчасом, народи, зокрема українці, не корились, як це виявляють теж постійні „чистки" та переслідування за „буржуазний націоналізм". Тепер, йдучи на деякі пропаґандивні концесії для українців та інших неросійських народів, Кремль ,по думці Н. Й. Таймсу, опинився між „двома вогнями". З одного боку він переконався, що з русифікаційною політикою він не досягне своєї мети й не потрапить зліквідувати інші народи, а щоб здобути собі їх в теперішніх критичних часах, він почав деякий відступ. Тим часом, цим відступом він може зразити собі наставлений імперіялістично російський нарід, що накидував русифікацію іншим народам вже й перед большевизмом.

На закінчення Н. Й. Таймс стверджує ,що українці й інші неросійські народи виступають проти Кремля не тільки через його русифікаційну політику, але й тому, що їх включено в совєтську державну систему проти їх волі. „Цих фактів не пощастить змінити будь-якою кількістю другорядних концесій; націоналістичне бажання волі від чужого панування, яке комуністи так сильно роздувають в Азії й Африці, наявне між українцями, балтійськими народами, узбеками, вірменцями та іншими народами самого Совєтського Союзу" — твердить на закінчення Н. Й. Таймс.

Звичайно, це не є перший, ані останній того роду голос про внутрішнє положення Совєтського Союзу. Все ж таки, як получити це з іншими подібними коментарями на ці теми в останньому часі, можна прийти до висновку, що правда про дійсний стан в Совєтському Союзі та про визвольні прямування поневолених Москвою народів тепер вже не тільки об'єктивно перемагає совєтські пропаґандивні брехні, але й насуває відповідні висновки для західнього світу.

Такий стан накладає окремі й збільшені обов'язки на українців у вільному світі. Колись треба було ще боротись за саму українську назву та за саме признання українського народу як окремої нації .Сьогодні українська акція у вільному світі має вже далеко легші завдання й далеко більші можливості причинитись до повної перемоги української правди, якщо тільки за це відповідно взятись. З жалем треба ствердити, що ми й цим разом, як це завжди було, не використовуємо належно пригожої коньюнктури та витрачаємо час, гроші й енергію на речі, які цю українську правду не тільки не вияснюють, але часто ще більше притемнюють. Скільки то енергії, віч, зборів і паперу витрачено на хоч би всілякі уявні суперечності у зв'язку з місією делеґації УКК до Европи, скільки часу й енергії витрачається на інші подібні справи й рівночасно як пропорційно мало робиться для перемоги української правди в світі, що є нашим головним завданням і обов'язком.

В. Ю. Кисілевський (Оттава — Канада)

Насамперед — пізнаймо себе

Попри питання „високої політики" є теж справи, які можуть видаватися менше важливими, хоч по суті вони повинні займати в нас головне місце, бо торкаються будуччини заморського українства. Коли ми хворі, то радимось лікаря і він ставить діягнозу і приписує відповідний лік на недомагання. Тоді знаємо не тільки хворобу, але й лік на неї, а тому й надіємось виздоровіти.

Те саме відноситься до недомагань цілої спільноти, чи одиниць, її членів. Про симптоми нашої суспільної хвороби пишемо не одну статтю, але на докладніше розглянення болючих проблем, нема ні охочих, ні часу. Говоримо (і багато пишемо) про „винародовлювання", або про конфлікти, які постають між батьками і дітьми, між „новими" і „старими", про відчужування від своєї етнічної групи і т. п. Автор одної з таких статтей, яку я недавно прочитав, прийшов навіть до сумного висновку, що коли помре останній поселенець-імігрант, то остане тільки друга, третя, чи й четверта генерація, „відчужена від свойого пня", а коли відчуження буде йти таким ходом, яким іде тепер, то треба рахуватися, що ціла українська група скоро цілком пропаде.

Які є причини цього об'яву? Як реагують інші етнічні групи на подібні явища?

Коли когось цікавить питання другої ґенерації, її способу думання, наставлення, тенденцій ,так чому не перечитати хоч одну - дві книжки на цю тему, вже давно основно простудійовану? От хоч би студію професора Гарвардського університету, Оскара Гендліна, над ірляндською групою, або професора Ирвина Л. Чайдла, що пише про проблеми другої ґенерації італійської групи? Що відноситься, наприклад, до італійської другої ґенерації, можна майже вповні примінити і до української. В обидвох постають подібні конфлікти і в обидвох можна завважити подібні реакції. Проф. Чайдл подає причини конфліктів, аналізує їх і робить відповідні висновки.

Чайдл ділить цю „марґінальну групу (яка не належить вповні ні до американської, ні до італійської спільноти, але держиться скраю), себто другу ґенерацію, на три різні категорії, які основно різняться одна від другої. Перша категорія це так звані „ребелізанти", які збунтувались проти групи батьків і за всяку ціну стараються пройти в ряди правдивих „американців". Коли їх хто запитає, якого вони походження, відповідають „американського" і запевняють, що вони не мають нічого спільного з італійцями, що їх не цікавить Старий Край. Друга категорія, це ті, що признають себе за італійців, хоч вони роджені в Америці. Їх товариське життя обертається біля італійських культурних центрів, хоч повнокровні іміґранти не все ставляться до них сердешно, бо американські італійці назагал не знають італійської мови так, як уроженці Італії, до того, вони теж вже так замериканізувалися, що втратили інтимний зв'язок з італійщиною. Третя категорія, це так звані „апатичні"; вони і до американців хотіли б пристати, і з італійцями не зривають. Коли їх запитати, якого вони походження, звичайно відповідають „американець італійського походження".

Не менше цікава історія ірляндської селянської еміґрації до Америки, бо вона перейшла пів століття скорше такі трудноші, які потім переходили теж і українці. Можливо навіть і більші, бо проти них був звернений майже ввесь тодішній американський світ.

Селянська іміґрація взагалі цікавила американських соціологів, а їхні праці читаємо з великим зацікавленням, наче яку повість. Як в дзеркалі відбивається і наша власна група, хоч про неї тільки принагідно згадується, як про одну із селянських іміґрацій. Наприклад, проф. Гендлін занотовує, що до самопізнання селянських груп по цьому боці океану причинилися в великій мірі їхні власні діти. На підставі дослідів прийшов він до переконання, що в Европі націоналістичні течії, які зродилися і зросли протягом дев'ятнадцятого століття майже зовсім не заторкнули селян. Вони навіть не називали себе по національности, але по територіяльній приналежности: В статистиках минулого століття фіґурують вони як баварці, дальматиці, галичани, — я додав би ще буковинці, волиняки, а то часто навіть тільки „тутешні", а в канадійських і американських давних списках по найбільшій части як австрійці або мадяри. Щойно по якомусь часі вони не тільки що віднайшли себе, але з неграмотних стали письменними, а до цього у великій мірі причинилися їхні власні діти, роджені вже в Америці чи Канаді, для яких територіяльна, вузька назва була нерозуміла. В них не було територіяльного, сентиментального патріотизму, зате вони розуміли, що коли батьки говорять українською мовою, придержуються українських звичаїв і своєї релігії, то вони українці. Так само, коли батьки говорять хорватською мовою, то чи вони походять з Дальматії, чи з Банату, вони не є дальматинської національности, але хорватської.

Цікаві є теж досліди над тим, який вплив мали на селянську іміґрацію ті інтеліґенти, які рівночасно з нею приїздили до Америки. По своїй традиції, поглядах, вихованню, вони вже в Европі основно різнилися від їхньої власної селянської верстви і часто мали дуже малий контакт з нею. Наприклад, німецькі інтеліґенти, що прибули до Америки в половині минулого століття, були переняті „ліберальними" ідеями, які зближували їх до соціялізму, часто анархізму та атеїзму, зате селянська іміґрація була консервативна і майже без винятків дуже релігійна, противна анархічним та атеїстичним тенденціям. Але хоч та інтеліґенція ближча була подібній до неї американській інтеліґенції, вона рідко з нею змішувалась; частина її верталася до Европи, а коли оставала, то або зовсім губилася ,або старалася заняти провідні становища в існуючих етнічних організаціях і пропаґувати там свої ідеї. Це часто викликало внутрішні конфлікти, які доводили до розбиття.

Не є моєю ціллю переповідати висновки праць тих соціологів та істориків. Я тільки хотів звернути увагу на те, що такі праці існують і що з ними треба познайомитися, коли хочемо писати статті на тему українських іміґраційних проблем. Не треба ждати, щоб ще й тепер „хтось" про українців написав. Маємо, Богу дякувати, вже багато науковців нового й старого хову і це їхнє поле праці.

Степан Женецький

По великих містах забагато, на провінції замало

Про наші імпрези, національні свята, академії, концерти, тощо, вже було багато голосів на сторінках „Свободи", як і в інших українських часописах. Здавалося б, що в цих численних статтях, присвячених нашим імпрезам, вже все докладно обговорено з усіх боків. Виходило б, що нема чого більше писати. Але так не є. Наші імпрези є дуже важливим чинником у житті нашої спільноти і тому викликують все нові й нові думки.

У статті „Забагато національних свят", що була надрукована у „Свободі" (ч. 121), торкнено одне дуже важливе питання наших імпрез, яке лежить на серці усім тим, хто бере активну участь в нашому громадському житті, або бодай ним цікавиться.

Що в нас забагато різних національних свят, річниць, академій та інших „ширших" та „вужчих", теж „святочних" сходин, та що часто маємо дві імпрези для відзначення тієї самої дати, чи того самого діяча, влаштовані окремо двома конкуруючими групами — це дійсна правда. Ми теж цілком погоджуємося з всіма тими гіркими завваженнями й висновками, що їх пороблено у цій статті. Автор має повну рацію, коли каже, що через ці наші часті імпрези наші люди не мають можливости жити родинним чи товариським життям, не мають теж змоги пізнавати життя-буття нової країни, бо цілий „вік-енд" мусять витратити на ходження по наших різних імпрезах, сходинах і святах.

Усі нарікання у цій статті оправдані, але з одною заввагою: Усі ці завваги, які автор висловив у вище згаданій статті відносяться виключно до кількох великих міст-осередків, в яких опинилося велике число нової української іміґрації, головним чином інтеліґенції. Таких великих осередків є кілька в Америці, і тільки на їхню адресу були сказані всі ті гіркі слова правди, про що зрештою і сам автор зазначив, висловлюючи більші скупчення української громади в З'єдинених Державах, як Ню Йорк, Филаделфія, Шікаґо, Дітройт, Клівленд, Нюарк, хоч є і менші міста, в яких тамошні українські громади потапають у хвилях національних свят, академій, концертів, манифестацій . . .

Проте на провінції, тобто по всіх менших, а навіть і деяких більших містах, в яких проживає навіть велике число наших людей — буває замало наших імпрез. Те, що „навіть в менших містах, — тамошні українські громади потапають у хвилях національних свят" — не цілком згідне з дійсністю українського провінційного життя в Америці. На провінції тільки в деяких кращих громадах здобудуться на відзначення 2-3 національних свят в році (Листопадова Річниця, Роковини Шевченка й Свято Соборности). Більшість громад на провінції святкує тільки Роковини Шевченка й Листопадовий Зрив.

Отже говорячи про надмір українських імпрез, не можна узагальнювати й казати, що від них терпить „українська людина в Америці", бо в дійсності терплять від них тільки по великих наших осередках, і то терплять головно ті одиниці, які цікавляться цілим нашим громадським життям.

„Українська людина" на провінції, зовсім не є перетяжена громадською роботою, ні надмірністю українських імпрез. Вона має багато часу для своєї родини, приятелів та всяких товариських та культурницьких розваг. На підставі обсервації й досвіду, що їх автор цих рядків виніс проживаючи на провінції, хочеться сказати, що на провінції (значить по менших, а часом і по більших громадах), наші люди, в першій мірі наша інтеліґенція, яка є відповідальна за громадську роботу, просто марнують цей вільний час, який їм лишається після праці, та який вони повинні хоч частинно присвятити громаді. Тільки винятково українська інтеліґенція на провінції займається громадською роботою, в більшості майже ввесь свій вільний час посвячує не так на родинне, як т. зв. товариське життя, чи інші особисті розваги. Провінційна українська інтеліґенція майже всі суботи, неділі й свята проводить на різних гостинах, прийняттях, вечірках, картах тощо, які відбуваються по черзі, кожного тижня в кого іншого, так, що їй не стає часу не раз навіть два рази до року прийти на якусь українську імпрезу, хай вона буде й всенаціонального характеру. Українську інтеліґенцію на провінції можна хіба тоді побачити на українських імпрезах, як виступають на сцені діти, отже на „Святі Матері" ,на Миколая, чи на такім музичнім чи іншім пописі, де сини й доні беруть участь.

Значить українські громади на провінції, завдяки громадському лінивству своєї інтеліґенції, не багато терплять від мук „хождєнія" по національних імпрезах, бо таких імпрез там мало, їх часто нема кому підготовити.

Чи треба забирати голос в цій справі? Думаю, що так. Бо так є, що нарікання на наші імпрези, що їх забагато, що вони забирають нам ввесь вільний час тощо, звичайно використовують одиниці, які ніколи, або рідко коли, бувають на наших імпрезах. Спитайте їх, чому не ходять, відповідають: „Забагато цих національних свят", „не можна на всік бувати", „треба трохи часу й для родини та товариського життя". Це арґументи, яких дуже часто уживають люди на провінції на своє оправдання, чому не беруть участь в улаштовуванні імпрез та на них не приходять.

Мені пригадується стаття на цю саму тему під заголовком, здається „Від частих імпрез, хорони нас Господи", яка була появилася в одній українській канадійській газеті. Один поважний український громадянин з провінції часто показував цю статтю своїм приятелям і радив прочитати, додаючи, що наші часті імпрези — „це правдива кара Божа", — хоч у цьому містечку багато національних імпрез нема.

Тому ми вважали за відповідне уточнити цю статтю п. Кедрина, щоб і її не використовували деякі наші люди на провінції як виправданя для своєї громадської занедбаности.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Вол. Дорошенко

МОЇ СПОГАДИ ПРО С. ПЕТЛЮРУ

(1)

До ВШ. Читачів

Здається, ніхто не перечитиме, що все, що торкається наших визначних людей, заслужених з того, чи іншого погляду, це тема загального зацікавлення, яка повинна інтересувати кожного українського громадянина - патріота.

Навіть найменша подробиця з життя й діяльности визначної людини варта уваги для пізнання цієї людини, для зрозуміння її вдачі і чинів та їх мотивів та обставин її життя й діяльности.

Це, сподіваюся, оправдує мене, що виступаю з своїми, занадто може епізодичними спогадами про Покійного Головного Отамана. Прошу не судити мене й за різні деґресії, що їх пронизують. Всі ці ухили в бік від головної теми пояснюються бажанням автора пов'язати окремі епізоди своїх спогадів: вони бо вияснюють ті причини й обставини, що так чи інакше висвітлюють тло моїх взаємин із С. Петлюрою.

Я дуже тішився б, якби мої нехитрі спогади спонукали написати й тих, що знали Головного Отамана з юних днів, або співпрацювали з ним на полі військової чи політичної діяльности.

Це ж просто їх повинність списати для історії найменшу подробицю про С. Петлюру, що її зберегла їх пам'ять.

Ми так мало знаємо, напр., про дитячі й юнацькі його роки, хоч ще живуть люди, які могли б про них розповісти, як от вдова по Покійнім, Ольга Опанасівна, сестрінок Його, архиєпископ Мстислав, товариш із полтавської Духової Семінарії Іван Рудичів, приятель із львівської доби його життя д-р Лев Ганкевич, а може й Антін Чернецький, партійні його товариші з РУП — УСД РП, а опісля міністри його уряду — президент Андрій Лівицький та проф. Борис Мартос, не кажучи вже про цілий ряд генералів, як от ген. Загродський, Крат, Садовський, Удовиченко, Шандрук тощо. Певне щось міг би згадати й проф. Левко Шрамченко. Мусіли знати Головного Отамана ще такі особи:

Ще з часу РУП — Вол. Степанківський з Полтави, а в усякому разі з пізнішого часу — полк. Микола Чоботарів. З офіційних осіб, що займали посади в уряді УНР — проф. Ол. Шульгин, проф. Никифор Григоріїв, письменник Павло Зайцев. З осіб, що стояли близько нього — його колишній адвокат Федір Крушинський, дружина його останнього адютанта п-ні Лідія Доценко. Є, певна річ, і інші люди, що так чи інакше стикалися з Головним Отаманом, про яких я не знаю.

А тепер ad rem!

1. У Полтаві 1900 - 1901 рр.

До мене нераз зверталися різні мої знайомі, щоб я поділився з ними своїми спогадами про С. Петлюру, останньо інж. В. Іваніс. Але я не міг у належній мірі вволити їх волю, вважаючи, що я мало що можу їм оповісти, бо надто вже розійшлися наші шляхи — мої й його, мого приятеля з юнацьких літ. Але спогади В.Ш. Віктора Кіндратовича Приходька, друковані недавно в „Свободі", особливо його гарна характеристика особистости Симона Васильовича (пор. ч. 121 „Свободи") заохотили й мене згадати не злим-тихим словом свого давнього приятеля для підтвердження цієї характеристики, а при цій нагоді пригадати, сказав би я „по дорозі", про ті давні часи, коли він жив і діяв.

Познайомився я з „Симоном" — інакше ми його й не називали, — влітку 1900 року, бувши ще студентом університету. Тоді саме Полтавське Губерніяльне Земство, започатковуючи статистичний опис міст і сіл губернії, закликало на реєстраторів народних учителів і студентів вищих шкіл.

Робота мала проводитися в літніх місяцях у приспішеному темпі, щоб скінчити до осени, коли і вчителі й студенти мусіли вертатися до своїх шкільних зайнять. На заклик Земства зголосилося до Статистичного Відділу Губерніяльної Управи чимало молоді. Зголосивсь і я, щоб трохи підробити за ферії й облегшити батьків у їх видатках на моє удержання в Москві, де я вчився.

Та й заохочували мене до цього ще й сам характер і обставини роботи — серед народу, якому ми поклонялися, та ще й на свіжому повітрі в компанії молоді.

Багато значило для мене й те, що на чолі Статистичного відділу стояв тоді відомий статистик і громадський діяч, давній приятель мого батька, проф. Олександер Русов, — „батько української статистики".

Та й хотілося побачити й столицю нашої губернії, славну Полтаву, якої я до того часу не знав.

Приїхавши до Полтави, я опинився в гурті здебільшого своїх однолітків, молодих ентузіястів українського визволення. Мало не всі вони належали до недавно заснованої Революційної Української Партії (РУП), що мріяла про Самостійну Україну.

Крім мене приїхали ще інші студенти — свідомі українці ,та й сама Полтава мала подостатком своєї молоді. Були це передусім слухачі Духовної Семінарії, дуже гарні хлопці й щирі українці. А серед них визначався саме Симон Петлюра.

Коли я згадую про тодішній полтавський гурт юнаків, перед моїми очима стає Кулішева характеристика Кирило-Методіївського гуртка в Києві 1846 року. Її в великій мірі можна прикласти й до полтавського гуртка початку 1900-тих років.

Ми, як і наші попередники половини 19 віку, горіли бажанням реформувати існуючий лад на користь свого знедоленого люду й так само, як вони, мріяли про вільну українську державу „без холопа і без пана".

І, змагаючи до того, ми всі протиставлялися своїм батькам — „українофілам", що спасали Україну, замкнувшися в тиші своїх кабінетів, занурені в студії археології, філософії та етнографії. А ми горіли бажанням стати до фізичної боротьби з самодержавством, схопитися з ним, сказав би, за барки, в ім'я визволення рідного народу з національної, соціяльної й політичної неволі. Ми горіли бажанням іти в народ не з просвітянськими брошурками „Про грім та блискавку" або „Від чого вмерла Мелася", як це робили наші „старі", а з гаслами революційної боротьби.

Вільним революційним словом прагнули ми збудити наш народ, усвідомити його про його власні інтереси та повести до боротьби з московським царатом за ці інтереси — національні, суспільні й політичні.

До РУП пристало тоді багато юнаків із різних вищих шкіл , світських і духовних (семінарій та академій), а також з молодшого поколіня різних службовців, здебільшого земських, а то й державних установ, народних учителів тощо.

Нижче я подаю прізвища тих моїх полтавських знайомих, що належали до згаданого гурту. Гадаю, що буде це до речі в спогадах про Симона Петлюру, бож усе це були його однодумці і в значній мірі його шкільні товариші та особисті приятелі. Мало не всі вони так, чи інакше, були зв'язані з земством, були або тимчасовими працівниками - реєстраторами, як і я, або й сталими службовцями статистичного чи інших відділів Губерніяльної Управи. В ній тоді працювало багато різнонаціонального революційно - настроєного елементу — українців, москалів, поляків і жидів, а то й членів підпільних організацій, що саме в тому часі почали складатися, не кажучи вже про недобитків старшої ґенерації революціонерів, що знайшли собі притулок у земстві.

Все це був той так званий „третій елемент", що вкупі з студентською молоддю підготовив революцію в царській державі.

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

Володимир Феданків

РУЇНИ СКИТУ МАНЯВСЬКОГО

Давніше, 7 липня в день Рождества св. Івана Хрестителя, в Скиті Манявському відбувалася проща, на яку спішив народ з цілого східного галицького Підкарпаття. Там горіли тисячі свічок на „Блаженному камені", які вірні світили на Божу хвалу. Сьогодні там тиша, тільки пташки співають Богові хвалу.

Історія Скиту

Початок Скиту Манявського сягає перших років XVII сторіччя. Його заснував чернець Йов, уроджений в Тисьмениці б. Станиславова, якого світське прізвище було Іван Княгиницький. Він був василіянином, 12 років жив на горі Атос. Опісля з доручення львівського єпископа Гедеона перевів реформу православних манастирів, потім забажав тишини та спокою. Найшов місце над потічком Ватерс, правою притокою річки Манявки. Тут на полянці побудував собі колибу-хатку та в ній на мольбах і постах вів своє пустельниче життя. Про його місце довідалися монахи інших манастирів та світські люди й почали напливати до нього паломники з усіх сторін. Одні для молитви, інші за порадами, а ще інші для лікування. Деякі прочани кидали світське життя та налягали на Йова, щоб він дозволив їм поблизу нього жити.

При допомозі тодішнього управителя солянкових джерел в Маняві Петра Ляховича та Анастасії з Балабанів Волянської, побудовано 1611 року перші келії для ченців, а рік пізніше першу манастирську церкву. Завдяки християнським чеснотам основоположників манастир зростав морально, та матеріяльно. Постали величаві кам'яні будівлі: дзвіниця, оборонна вежа (башта), рефектар, а за потоком господарські будинки. Площу манастиря обведено високим кам'яним муром та забезпечено баштами. Над потічком Ватерс побудовано зводжений міст, що лучив другий беріг потока, на якому був манастирський цвинтар, а пізніше й церква Пресв. Тройці. Цю частину манастиря названо „Скитик" і це місце й досі так називається.

Розвиток манастиря перервав ненадійний напад татар 1676 р. Сильний татарський загін, приваблений багатством манастиря, загнався в ці сторони та обляг його.

Ченці, манастирська обслуга та довколишнє населення, яке шукало захисту в мурах Скиту, довго та завзято боронилися. Але ворог стримав доплив води до манастиря. Татари вирізали майже всіх оборонців, не щадили при тому ні жінок ні дітей. Оціліли лиш ті, що вспіли заховатися по льохах та підземних ходах. Вороги ограбували манастир, а потім його підпалили.

Після цієї кривавої гостини татар Скит скоро відбудувався і ще дужче укріпився. Понаправлювано пошкоджені укріплення, відбудовано попалені будинки, вибудовано нову церкву й життя в манастирі зацвіло ще буйніше. Число ченців у XVIII ст. сягало 300 осіб. Знищило манастир скасування манастирів австрійським цісарем Йосифом II 1785 р. Все манастирське майно перейшло на власність австрійської держави, яка включила його до Солотвинської домени, якої власником був барон Лібіґ. Коло 1928 р. цей маєток враз із Скитом закупила Деревна Польсько-Швайцарська Спілка. Руїнами манастиря не цікавилися ні барон Лібіґ ні Деревна Спілка, а також ні церковні ні світські кола українського громадянства. Аж 1934 р. заходами станиславівського Владики Григорія Хомишина звалища Скиту та частина площі, шляхом закупу перейшли на власність станиславівської гр.-католицької Капітули.

Руїни Скиту перед II-ою війною

Перейшовши кладкою річку Манявку, в місці, де до неї впадає Скитець, находимося на кам'янистій доріжці, яка веде безпосередньо до манастиря. Її трикратно перепливає Скитець, який в'ється між скелистими та стрімкими берегами, що їх творять зліва гора Вознесінка, а зправа гора Канюковата. Після кількох хвилин ходу стаємо перед першим будинком Скиту Манявського, перед дзвіницею, що творить і в'їздову браму. Це чотирикутна тяжка будівля з каміння, майже квадратної основи. Сучасна висота дзвіниці сягає до половини третього поверху. Грубість муру біля одного метра. Через неї вхід на манастирське подвір'я. Ця будівля була отинкована, розмальована та прикрашена штукатурками. Найкраще заховалася стіна дзвіниці від подвір'я. На ній бачимо по обох боках входового лука, в штукатурковому обрамуванні, образи основників манастиря: Йова та Антонія, а над ними, на висоті першого поверху по обох боках вікна двох євангелистів, мабуть, св. Луку й св. Матея. На луковій випуотці входової брами, на синьому фоні золотий напис кирилицею „Свят, Свят Саваоф". Кутики, які творять лук з поперечною штукатуркою, виповнені ангелами (по одному в кожному кутику), а місце між ними займає символ Божого Провидіння, тобто око в трикутнику. Безпосередньо над тим виступом, також на синьому тлі напис: „Сія колокольня создалася коштом обителя сея". На протилежній, зовнішній стороні (від с. Маняви) видно малюнки преподобного Нестора та Теодосія, а над ними двох євангелистів. Одначе ця сторона поважно знищена. Образи почорніли, написів не можна прочитати. Мури дзвіниці на вершку буйно поросли ріснею.

Станувши в брамі лицем до подвір'я, бачимо ліворуч сірий мур високий 4 м., що творить наче б підмурівку гори Вознесінки. Він тягнеться рівнобіжно з дзвіницею, а віддалений від неї 1.5 м. Дзвіниця з муром сполучена склепінням і в тім місці творить рід кімнати чи коридору. Через мур веде отвір до другої, подібної кімнати, з якої можна вийти на подвір'я. На цім мурі, що тягнеться вздовж цілої площі, сторчать дві чотирокутні вежі. Стіни першої збереглись в цілості, а другої знищені. І мур дуже знищений, а декуди його вже нема. Над потоком, у віддалі 40 м. від дзвіниці, стоїть величава, чотирикутна вежа, яка колись сповняла задачу оборонної башти та одночасно була манастирською скарбницею. Це наймогутніша будівля в цілому Скиті. Її висота сягає приблизно 20 м., а ширина стіп при основі 11 м. Вежа поділена на дві нерівні частини, долішня вища від горішньої. В долішній частині бачимо малі прямокутні вікна та круглі отвори. В горішній частині вікна більші. Під самим вершком вежі, на кожній стіні є по два малі прямокутні віконця. На вершку мурів вежі побіч білої берізки, на траві, стоїть струнка смерічка.

Від оборонної вежі у віддалі приблизно 30 м. в сторону Битькова стирчать ще досить виразні останки манастирського рефектаря. В середині цієї будівлі находиться заглиблення, в якому стоять поперечні стіни з луковими отворами широких дверей.

Археологія Скиту

В серпні 1935 р. д-р Ярослав Пастернак виконав археологічні розкопи декількох місць манастиря. Вдалося йому відкрити цінні нахідки. Біля дзвіниці відкопав фундаменти муру прибудівки, а при ньому збірну могилу, в якій найдено кістяки побитих під час татарського нападу. Черепи похоронених вказували, що між ними були жінки та різного віку діти. Деякі черепи були прострілені, інші зчорнілі від вогню.

Між дзвіницею й оборонною вежею, під муром на березі Скитця, відкрив сліди чернечих келій. Келії були відділені від себе тонким, кам'яним муром. Останки дерев'яного вугілля та попелу вказували на пожежу в манастирі.

Побіч башти знайдено крипту величини 3×3 м. В ній знайдено останки кістяків двох осіб. Були це кістяки монахів.

Ця крипта лучиться з фундаментами церкви, які рівночасно відкрито. Це фундаменти першої скитської церкви. Їх форма вказує, що церква мала вид хреста.

Свою цінну працю, після вичерпання невеликих фондів на розкопи Скиту, проф. Пастернак перервав, обіцяючи в наступних роках її продовжувати. Але до того не прийшло, бо він почав розкопи в Крилосі, а пізніше вибухла друга світова війна.

Знахідки в Скиті, як черепи відкопаних осіб, рештки фелонів, хрестики, дрібні монети, кахлі і т. п. проф. Пастернак вивіз до Львова до музею. Гроші на ці праці дав був єпископ Григорій Хомишин.

***

Цей короткий опис Скиту Манявського був би неповний, коли б я не згадав цікавої плити, яку я мав нагоду бачити 1938 р. в місці, якого не хочу назвати.

Був це кам'яний, гранчастий бльок, розмірів 2 м.×1 м ×0.3 м. На верхній стороні з густим, врізуваним письмом, якого зміст ні я, ні приявні зі мною особи не могли відчитати. Ми догадувалися, що це мусить бути нагробний камінь на могилі гетьмана І. Виговського.

Успіх двох українських мистців

У днях 15-16-17-го травня ц. р. відбулася мистецька виставка в "Bethpage County Club", Bethpage State Park, L. I., яку традиційно щороку влаштовує для своїх працівників-артистів знана на Long Island американська видавнича фірма "Corydon M. Johnson Co.", Bethpage, L. I.

Розкішна заля згаданого клюбу, де міститься вистава заповнена добірною американською публікою. Вступ на виставу — вільний. При вході дістаємо каталог і разом з глядачами входимо до виставової залі, де з каталогом в руці підходимо до розвішених картин. Згодом довідуємось, що на ту виставу зложилось около 200 експонатів: олій, водна фарба, рисунки, кераміка, різьба, фотографія і інше. П'ятдесят артистів — а між ними знаходимо двох наших українських артистів - малярів, а це: Івана Кучмака, широко відомого українському громадянству з його довголітньої мистецької діяльности, його сина Ігоря Кучмака, який вернувши з другої світової війни, покінчив мистецькі студії і тепер оба працюють у мистецькій професії.

З публікою посуваємося все далі і наразі, десь посередині залі, перед картинами зауважую більше скупчення глядачів, які з захопленням висказують свої враження.

Підходжу ближче і на моє велике вдоволення та почуття національної гордости довідуюся, що це образи Кучмаків зробили таку сенсацію. Нічого дивного: вони обидва за свої праці отримали першу і другу нагороди.

Перший малюнок — це олія під назвою „Наступаюча хвиля." Картина грізна, але і прекрасна в кольориті. До прибережних скель розбивається з піною наступаюча морська хвиля, чудово освічена вечірнім сонцем. Друга — це „Захід Санця". Мала рибацька пристань на Лонг Айленд. З-за розтріпаних хмар пробивається ярке, заходяче сонце, розсилаючи на боки свої прощальні проміння і тисячами райдужних відблисків мерехтить в дзеркалі відпливаючих хвиль, що лишають за собою вогкий та блискучий намул... А човна з ритмом хвиль заколихуються, наче до сну після цілоденної праці-плавби. — Це праці артиста Івана Кучмака.

Поруч згаданих картин, висять дві олійні праці молодого і надійного мистця Ігоря Кучмака (сина), під назвою "Out to the Bay" і "Seekers", які сочистою свіжістю ярких тонів, положених сміло на полотно (шпахля), — грають розкішним акордом тонів - відтінків.

"Out to the Bay" — це світла і повна сонця картина. З малого заливу випливає човен, лишаючи за собою смугу розбурханої води, пливе у відкрите, широке море, що ген-далеко на горизонті зливається з небом.

"Seekers" — це великий контраст до першої картини, як і в композиції так і в красках. — В неприступних горах-скелях, серед лютої зими, з трудом посувається вперід гурт людей... в пошукуванні за кимось... Картина повна драматизму і за виконання глибокої думки Ігор Кучмак дістав другу нагороду.

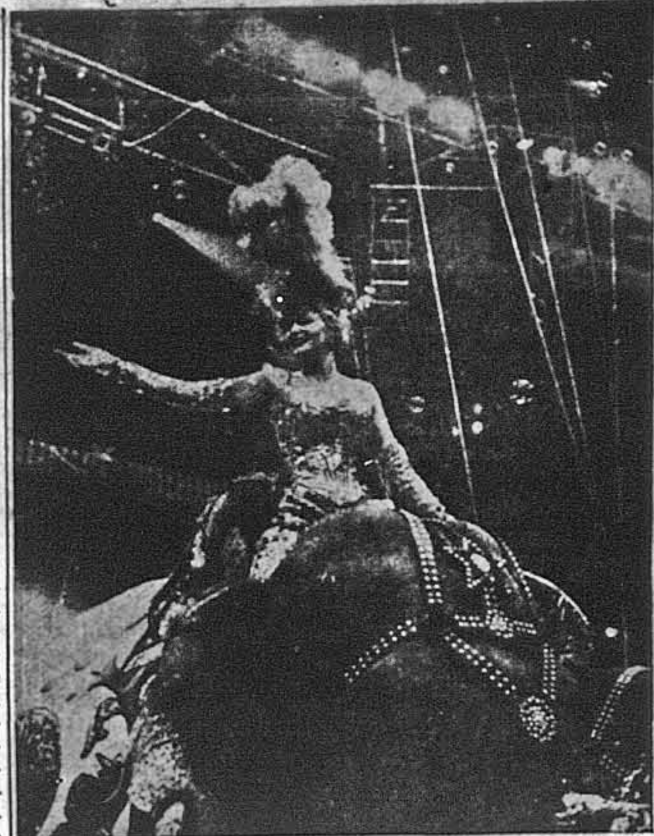
При кінці хочу згадати ще про один твір арт. Івана Кучмака, що отсе вперше показав він його на тій виставці під назвою "3 D Landscape" — (3 D — Three Dimension), себто „Красвид в трьох вимірах", який викликав велику сенсацію і захоплення в публіки та удостоївся першої нагороди. Згаданий твір — це вислід довголітньої студії арт. Івана Кучмака, при асисті Ігоря Кучмака, для передання в малюнку повного ефекту „третього виміру", що вповні їм пощастило осягнути.

О. Б.

Галина Журба

ПРИЙДЕ

Нудьгою втомний ранок і тужливий вечір —
день буде догоряти, як забута ватра,
і з ним відійдуть разом всі буденні речі.
День, що по нім ніяке вже не прийде завтра.
Тужитиму. Зір буде тоскно у плямах на стінах
шукати давніх візій та й облич. Велика
самотности моєї настане година.
Десь забренить у далях цвіркунів музика
і степово-вечірній почую пах сіна.
Голоси давно змовклі налинуть юрбою,
немов далекий гомін весняного ліса,
розіспіваним хором стануть наді мною.
І почне опускатись звільна велика завіса.
Прохолодою вічність у груди повіє,
наче подих левади.
І крізь смерку попіл
побачу, може, обрис Юра і Софії,
як Ренан в очах смерти побачив Акропіль.

Дівчина в „каскадах циркового світла"

Борис Берест

В КАСКАДАХ ЦИРКОВОГО СВІТЛА

(Розмова з невідомою дівчиною)

— Чи помічали ви одну суттєву відмінність цирку від інших масових видовищ? — звернувся я до моєї молодої сусідки під час циркової вистави у величному Медісон Сквер Гардені.

— Не знаю... Здається, ні, — відповіла дівчина з нерішучістю і ваганням в голосі.

— Шкода... Я часто намагався проаналізувати приманливість цирку. Адже цирк має щось таке, чого не знайдете ні в театрі, ні в кіні, ні в масових ревійних видовищах, ні в спортових ігрищах, ні в кінських перегонах, ні навіть в традиційному еспанському тореро...

— Так, але мені здається, що цирк саме і є сукупністю всіх цих видовищ, — з науковою рішучістю в ще майже дитячому голосі, перебила мене симпатична дівчина.

— І так, і ні. Бо, хоч сучасний цирк і бере початки від кривавих боїв ґлядіяторів та величних кінських перегонів римського цирку, що вміщував 150,000 глядачів, його сьогоднішнє обличчя цілком відмінне. В старовинні часи циркове видовище захоплювало і притягало маси глядачів насамперед своєю жорстокістю...

— Невже? А пам'ятаєте гасло римлян: „хліба і видовищ"?

Саме в цьому гаслі відчувається прихована неґація суто особистих чинників на користь колективним, жорстоким, примітивним, — рішуче розпочав я переконувати мою випадкову співрозмовницю. — Залишки цієї жорстокости саме і залишились у боях биків в Еспанії та Латинській Америці, в той час, як елемент розваги, жарту і сатири був збережений в Англії та Франції.

— Але при чому тут якась приманливість цирку?

— Так, тільки цирк має своєрідну приманливість і красу. Адже це не тільки розвагове видовище, це насамперед видовище непересічної хоробрости, що його кожний глядач залюбки спостерігає і сприймає. Тільки в цирку неможливе стає можливим, нереальне — реальним, мрія — дійсністю. Ці елементи міцно закорінені в людській істоті вже на протязі сторіч...

— Дійсно, і мені часто хочеться, щоб мрія стала дійсністю, — романтично зітхнула дівчина.

— Значить, і ви не виняток, — майже механічно промовив я, напружено вдивляючись в одну з трьох яскраво освітлених циркових арен. — Хіба вступний парад всіх 1,700 виконавців, що ми його тількищо бачили, хіба це не здійснення неможливого? Більше того — це втілення величної мрії і втиснення її в 12 хвилин дорогоцінного американського часу. Чи знаєте ви, що для здійснення цього завдання поставник циркового видовища витрачає щороку майже 6 місяців на дбайливе виконання, мізансценування і виготовлення зменшених моделів усіх виконавців та самої циркової арени? І тільки після того, як усе видовище успішно завершується на зменшеному моделі, його переносять на справжню арену. Цієї мрії досягнено наполегливою мозолистою працею...

— Дивіться, які чудові маленькі ліліпути! — в захопленні вигукнула мила сусідка.

— Так, вони дійсно переносять нас в гумористично-фантастичну „країну солодощів". Проте, тут ще нема справжнього мистецтва. Але ось цей п'ятирічний хлопчик, це справді „чудо світу". Бо для того, щоб з такою віртуозністю виконати на величезному ксилофоні цілу увертюру до „Поета і селянина" та ще й кілька популярних американських мелодій, треба вродженого музичного таланту.

Але хід моїх думок перервався... Всі 15,000 глядачів затаїли свій подих. В барвистих променях потужних прожекторів, на запаморочливій висоті, на гнучкій трапеції з'явилась молода дівчина. Навіть всі 60 „повітряних балерин", що супроводжали цей виступ, не могли затьмарити акробатичного блиску Пініто дель Оро, красуні з сонашної Севіллі. Багатотисячна заля принишкла. Здавалось, що тільки посилене биття вашого серця порушує тишу. Високо вгорі, на металевій жердині, без будь-якої забезпечувальної сітки чи натягнутого полотна „королева трапецій" виконувала карколомні акробатичні номери. Було загадково і дивно, як вона могла магічно балянсувати, легко перелітати з трапеції на трапецію, крутитись в повітрі. Було незрозуміло, як вона могла скочити з одного кінця величезної залі, зробивши хитромудре сальто-мортале в повітрі, щоб за хвилю опинитися в іншому кінці залі. Все це робилось з такою точністю і прецизійністю та ще в такт музичному супроводові, що дійсно вражало зачарованих глядачів.

— Ось це мистецтво! — захоплено прошепотіла молода сусідка, притулившись до мене.

— Пробачте, але саме тут я не бачу жадного мистецтва. Це, по суті, оголена техніка. І більше нічого. Правда, це — техніка, доведена до межі з мистецтвом. Але вона не спроможна переступити цієї межі...

— Хіба? — розчаровано і з недовір'ям в голосі запитала дівчина.

— Так, це тільки наслідок щоденної кількарічної наполегливої праці. Так само, як і ці фантасмагоричні гімнастичні вправи Геррі та Лонґа, або чітка й досконала праця на дроті жонґлера Дітера Тассо. Навіть загадковий номер Алцетті з літаючими тарілками, навіть шість слухняних малих слонів, навіть вчена собака Тассі — все це тільки наслідки технічних вправ. Бувають випадки, що навіть театральні актори стають цирковими акробатами, а ще частіше кльовнами...

— А ці гнучкі наїздники з „Дня медового місяця вершників"?

(Закінчення на стор. 4)

В. Кириленко

ПОСМЕРТНА ПОЕТИЧНА СПАДЩИНА О. ОЛЕСЯ

О. Олесь — один із клясиків української поезії, поет, що його „Україна... виглядала від часів Шевченка" (М. Грушевський). Тим то все, що він написав, має свою — таку чи таку — літературну вартість. З цього погляду не позбавлені певного значення й ті твори з його поетичної посмертної спадщини, що їх поет не встиг був остаточно опрацювати і що їх опубліковано тепер з його чернеткових записів (віршована казка для дітей „Водяничок" — у журналі „Жіночий Світ", різні поезії — в журналі „Всесвіт" ч. 2 за 1950 рік та в недільному виданні „Свободи" за 1952 і 1953 рр.). Як нам відомо, згадані Олесеві поезії опубліковані не з його оригінальних рукописів, а з копій, завезених після другої світової війни до ЗДА, через те в них можуть бути якісь помилки супроти оригіналів, але це будуть, очевидячки, якісь дрібниці, що не змінюють дуже поетичних думок і мови.

Теми й основні мотиви цих Олесевих поезій різноманітні, але серед цієї різноманітности вирізняються певні тематичні групи. Приблизно їх можна поклясифікувати так: а) інтимна лірика, б) біографічно-побутові теми, в) висміювання неґативних явищ в житті української еміґрації і г) відгуки на події в Совєтській Україні.

Розгляньмо коротко кожну з цих груп, хоч би на прикладах окремих поезій.

Перша група складається тільки з п'ятьох поезій, присвячених д. Г. Л. (вони всі надруковані у „Всесвіті"). Але в них яскраво виявлені всі характеристичні риси такої Олесевої лірики: щира настроєвість, ритмічна й стилістична легкість, олесівська образність („іскри золоті", „дощі вогняні", „пісень потік"), реторичні запитання й оклики, „перегук" з народною поезією, що виявляється не тільки в ритмі, а й у голубливо-здрібнілих формах слів („хустонька", „дідок рожевенький"). Це останнє — прикмети народної поезії — виразно виявлене в граційній поезії, що її ми наводимо тут цілком:

Метелиця чи дівчина
З сусіднього села
Навколо подивилася
І хустоньку взяла.

З кишені білу хустоньку
Мережану взяла
І в танці закрутилася
Красуня із села.

Мороз, дідок рожевенький,
Як яблучко в саду,
Всміхається закоханий
В красуню молоду...

Та що він їй, старесенький,
Їй легіні в думках...
І сльози рясно котяться
В мороза по щоках.

13. I. 44 р.

Значно більше в цій спадщині О. Олеся поезій, написаних на біографічно-побутові теми. Правда, ця тематика охоплює тільки його життя на еміґрації — від початку 20-их років і до смерти, тем з його доеміґраційного життя в них немає зовсім. Це наче віршований поетів щоденник, що в ньому зафіксовані різні суто-побутові труднощі та його настрої, залежні від життьових обставин на чужині. Але для всіх цих поезій характеристичне те, що він усі ті труднощі та здебільшого невеселі настрої пропускає крізь призму легкого гумору, допускаючись тільки вряди-годи саркастичних ноток. Так, наприклад, у таких поезіях, як „Учора без шеляга був" (з 6. VII. 22 р.), „У когось позичай щодня" (з 3. XII. 23 р.), „52 роки... Роки немалі" (з 23. XI. - 3. XII 30 р.), поет відбив свої матеріяльні труднощі, а в останній з них є ще й чимала доза справжнього болю-смутку. Ось дві строфи з нього — перша й остання:

52 роки!.. Роки немалі,
Бо прожив їх тут я, на святій землі,
Де церкви з хрестами, люди-християни, —
Серед них прожити — це щось є, мій пане!

Сам-один на пиво я поплівся в тузі...
Шкода, що у мене повмирали друзі, —
Цокнувся б тепер я з ними, як колись,
Як не сльози-скарги, а пісні лились!

Досить часто зачіпає він видавничі труднощі. Це ми маємо в таких поезіях, як „Видавничий празький фонд", „Видавничі спостереження", „Бідна книжко! Скільки ти"... Остання поезія — це гумористична історія пертрактацій поета з видавцем: видавець вимотав з поета всі жили, а книжки так і не видав. У поезії „Видавничі спостереження" Олесь розповідає історію книжки, що її автор не тільки видав власними заходами, а й читав сам, бо на еміґрації читачів української книжки мало. Ось фінальна строфа цієї не дуже веселої історії:

І нарешті переміг...
В видавця свого на ліжку
Читача звалив я з ніг,
Прочитавши... власну книжку.

Тут автор, видавець і читач в одній особі. Яка це знайома й болюча для наших письменників на чужині тема! Скільки тут болючої правди про наші видавничі й читацькі злигодні!

Найбільша група поезій у посмертній спадщині О. Олеся — ті, поезії, що в них він сатирично висміює неґативні явища в житті „старої" української еміґрації.

Переважна їх більшість збереглась у зшитках під спільним заголовком „Маски". Характером своїм вони близькі до тих сатиричних поезій, що їх поет ще за життя опублікував у збірці „Перезва". Вони й датовані переважно тим же часом. Тож можна думати, що „Перезва" — це була „вибрана публікація" з цього сатиричного надбання нашого поета. У темах тут маємо: а) висміювання партійної гризні („Колись

(Закінчення на стор. 4)

Адам Гідь

ЛЮБОВНІ ЛИСТИ ВАШИНҐТОНА

Надійшли ще одні роковини проголошення самостійности З'єдинених Держав Америки: — час радости, гордого підрахунку матеріяльних і моральних здобутків, вдячних згадок про Батьків Революції, яким завдячуємо ці здобутки. В першу чергу приходить на думку Джордж Вашинґтон, — керманич національного корабля в дні найгіршої негоди, найясніше світло між ясними тодішнього світу.

Кожного року, передусім підчас національних свят, росте слава імени Вашинґтона. Так воно й годиться. Але почуваннями пошани ми ставимо його на Олімпі, підносячи його особу до самітної величности, ставляючи його поза сферою людського життя. Несвідомо, наше тепле особисте зацікавлення спрямовується на інших, менших людей, тоді, коли особа Вашинґтона стоїть перед нашими очима, як усіблення досконалости, що без зворушень і людських слабостей.

Та Вашинґтон був правдивою людиною, з крови й кости, буйною і войовничою в молодому віці, розважним, стриманим, спокійним і мудрим державним мужем, коли розвіялась молодеча бундючність і настали надлюдські державні обов'язки президента й вождя. Однією із справ, що кидають деяке світло на особистість Вашинґтона — людини, є його знайомість із Саллею Ферфекс. Ця справа тільки недавно вийшла на денне світло. Безпосередньо після смерти Вашинґтона ніхто не хотів пригадувати його відносин до Саллі Ферфекс, бо тоді британська пропаґанда й без того оголошувала безліч брехливих сплетень про Вашинґтона, щоб скомпромітувати його особисто й, посередньо, боротьбу за незалежність Америки під його проводом.

Сто п'ятдесят років після смерти Вашинґтона, ми можемо заглянути в життя Вашинґтона — людини, щоб безпристрасно приглянутись одній з його найбільш особистих справ, — довголітній, незмінній любові до Саллі Ферфекс, яку називають в романтичних повістях „недовершеною любов'ю". Так виходить з його листів, які подаємо в перекладі.

Коли Вашинґтон підростав, його мати-вдова й старший брат почали думати, що з ним зробити. Його хотіли віддати на корабель, щоб він вчився моряцького діла, але потім рішили, що краще навчити його мірництва. По трьох роках науки, молодий Джордж переїхав мешкати до братового дому в Маунт Вернон і почав міряти посілості лорда Ферфекса, одинокого британського шляхтича в американських колоніях. Дім Ферфекса „Бельвуа" стояв над річкою Потомаком п'ять миль від Маунт Вернону. Саллі Ферфекс прибула до „Бельвуа" в 1748 році, як вісімнадцятирічна дружина сина лорда Ферфекса. Вашинґтонові було тоді 16 років. Перебуваючи в домі Ферфексів, він часто зустрічався з Саллею і — залюбився в ній.

Молодий Вашинґтон залишив щоденник, який містить молодечі вірші з натяками на панянки, що його цікавили. До деяких він писав листи, але з доказів, що залишились до наших часів, ми бачимо, що він не мав успіху в любові. Один з його сучасників згадує Вашинґтона, як „на вигляд здорового, скромного, костистого молодця", але він не був пристійний. В молодому віці, Вашинґтон поїхав із старшим братом до Західних Індій і там захворів на віспу, що сильно покалічила його лице. Молоді панянки вісімнадцятого сторіччя захоплювались видом високого, кремезного молодця, в прекрасному вбранні, що їздив верхи, але при зустрічі впадало ввічі віспувате його обличчя та величезні руки й ноги.

Тому деякі життєписці думають, що Вашинґтон сам зблизився до Саллі, звіряючись їй в любовних невдачах. Він часто бував в „Бельвуа", перед і підчас служби в армії, аж до виїзду Саллі до Англії. Між його листуванням залишилось декілька листів до Саллі, які він писав у припливі відваги, одначе природна скромність і соромливість казали йому не висилати листи. Але маючи 23 роки і виправляючись в похід проти індіян, він писав з Форту Камберленд, 7 червня 1755 року:

Дорога Пані,

Коли я мав щастя бачити Вас останнього разу, Ви висловили схильність бути повідомленою про мій безпечний приїзд до табору з посилкою, що Ії доручили були під мою опіку (валізу грошей для армії), але рівночасно Ви бажали, щоб я писав про це в листі до когось з Ваших знайомих. Я це прийняв як лагідну відсіч і чемний спосіб заборони листуватись з Вами: припускаю, що ця моя думка не безпідставна, коли собі пригадую, що дотепер не вдалось мені зайняти ані хвилини Вашої уваги. Якщо я правий в цьому, я сподіваюсь, що Ви пробачите мій теперішній нетакт і винуватимете мій піднесений настрій по щасливому приїзді...

Залишаюсь, Пані,
Ваш найпослушніший і найпокірніший слуга,
Дж. Вашинґтон.

Саллі не відповіла на лист і по трьох тижнях він писав до брата Джона в Маунт Вернон, саркастично жаліючись:

„Можеш подякувати моїм приятелям за листи, що їх я від них одержав, яких, скажи їм, не було ні одного від жадного смертника, відколи я виїхав від Ферфексів... Це приклад їхньої уваги й ласки, яку я постарався б потвердити й за неї подякувати, якби я міг писати."

Повернувшись з походу, він рішив не показуватись в Бельвуа. Але свекор Саллі вислав йому запрошення. Саллі поклала дописку в лист, одинокий лист Саллі до Вашинґтона, що заховався:

Дорогий Пане,

Дякуючи Господу за Ваш щасливий поворот, я мушу обвинувачувати Вас у великій недоброті, бо Ви відмовляєтесь відвідати нас сьогодні ввечорі. Я запевняю Вас, що ніщо, крім нашого переконання, що Ви були б нераді нашому товариству, не вдержало б нас від спроби, чи наші ноги не донесуть нас до Маунт Вернон сьогодні ввечорі, але якщо Ви не прийдете до нас завтра, дуже рано, ми поїдемо до Маунт Вернон.

По трудах воєнних походів, в зимі 1757 року, Вашинґтон тяжко захворів плевритом і дезинтерією і переїхав додому. Там він лежав до лютого наступного року, хворий і знеможений; ходили навіть слухи, що він помер. Перед самою хворобою Вашинґтона помер старий лорд Ферфекс і муж Саллі поїхав до Англії, щоб там запевнити собі перебрання державних посад по батькові. Біографи Вашинґтона вважають, що підчас тривання його хвороби, Вашинґтон мусів стрічатись із Саллею, хоч всі вони певні, що ці стрічі були невинні. Вашинґтон міг мати на думці тільки цей період, коли він писав в пізнішому листі про „тисячі тендітних споминів".

Вашинґтон видужав і повернувсь до служби. В лютому 1758 року, він припадком стрінувся з Мартою Дендридж Кастис, вдовою вісім місяців старшого від нього, матір'ю 4-х дітей і „найбагатшою вдовою у Вірджінії". Вони заручились і побрались 1859 р. Ми ще вернемось до обставин Вашинґтонового подружжя. Тепер нас цікавить лист, що його він писав до Саллі, три місяці перед вінчанням:

Форт Камберленд, 12 вересня 1758 року,

Дорога Пані.

Вчора я мав честь одержати Ваше коротке, але дуже приємне, письмо. Як радісно я хапаюсь першої щасливої нагоди відновлення листування, яке, як я побоювавсь, було Вам не по душі...

„Ви мене втягнули, Дорога Пані, чи радше, я втягнув себе, в щире признання простого факту. Не перекрутіть моєї думки, не сумнівайтесь в неї, ані не розкривайте її. Світові не треба знати предмету моєї любови, виявленої Вам в цей спосіб, коли я хочу її укрити. Одну річ в світі я хочу знати понад все і тільки одна, Вам знайома особа, може розв'язати, чи розгадати, що я маю на думці. Але, адіє цьому, аж до щасливішого часу, якщо мені його колинебудь бачити... Смію вірити, що Ви такі ж щасливі, якт кажете. Бажав би я й собі щастя. Веселість, добрий настрій, душевна рівновага й — що ще? — не можуть Вас так не настроїти, сповняючи Ваші бажання.

Я був би радий почути про Ваш скорий виїзд (з батьківського дому Гемптону до „Бельвуа"), сподіваючись Вас застати, коли я приїду...

Будьте певні, Пані, моєї найбільш невдаваної поваги, Ваш найпослушніший і найбільш зобов'язаний покірний слуга,

Дж. Вашинґтон.

Від часу відкриття цього листа поміж спадщиною Саллі Ферфекс по її смерти, він був предметом спорів і спекуляцій десятків біографів. Передусім факт, що Вашинґтон писав до іншої, одруженої жінки, коли його наречена Марта Кастис підго-

(Закінчення на стор. 5)

Із концертів К. Таранової

У неділю 31-го травня відбувся виступ співачки Клавдії Таранової (меццо-сопран) перед студентством і професорським персоналом знаного жіночого каледжу в Брин Мар (Bryn Mawr College), Пенсилвенія.

У програмі виконано арії неперевершеної віртуозности композиторів Доніцетті („Фаворитка"), й Маєрбера („Пророк") та добірні пісні Ріхарда Штравса, Чайковського, Мусорґського та, на завершення програми, твори українського композитора С. Людкевича.

Серед такої блискучої програми треба з радістю відзначити переможний успіх української пісні — саме творів Людкевича та пісень на слова Т. Шевченка. Завдяки поясненням деяких професорів і одинокої української абсольвентки каледжу, Богуслави Жабко - Потапович, зацікавлення українською музикою захопило всю авдиторію, що безперестанно вимагала повторення українських творів. Серед слухачів знаходилися визначні музичні діячі та студентки, майбутні музики-професіонали, яким цього вечора відкривсь досі для них незнаний такий чарівний світ музичних ідей України.

Євген Крахно був певним і чулим акомпаньятором співачці.

Глибоке захоплення та розчулення слухачів і запрошення виконавців на гостинні виступи до інших каледжів були нагородою мистцям.

Слухач.

Авторські вечорі Д. Гуменної в Шікаґо

В переїзді через Шікаґо, задержалася тут пані Докія Гуменна на кілька днів. Була це велика подія для українців Шікаґа, бо хоч місцева українська громада численна, але серед неї мало мистців-письменників, не має й Літературно - Мистецького Клюбу, як по інших містах. Радіостанція проф. Василя Іващука зробила милу несподіванку громадянству, улаштовуючи в суботу, 30 травня, в радіостудії концерт місцевих мистецьких сил в пошану письменниці, та запрошуючи і саму письменницю перед мікрофон. Композитор - піяніст п. І. Білогруд відіграв два прегарні твори, потім слідувала рецитація п. Р. Дзюбинської поеми Самійленка „Орел", а оп. співак п. І. Рудавський, відспівав чотири пісні. В інтерв'ю з п. У. Терлецькою, письменниця розказала про теперішню свою літературну працю, та переповіла один епізод зі свого побуту в ЗДА.

В неділю, 31 травня численно зібралося громадянство на Авторський Вечір, улаштований Союзом Українок в рямцях щонедільних доповідей Учительської Громади. Був це заразом останній перед феріями вечір з серії цілорічних доповідей Уч. Громади. Письменницю привітала від цілого громадянства, а зокрема від Союзу Українок, п. Юлія Назаревич, а від Літ. Гуртка д-р Олесь Бабій, що виголосив теж і коротку доповідь про письменницю. Письменниця прочитала виїмки з готового вже, ще недрукованого, твору „Над безоднею". Є це немов літопис українського життя під німецькою окупацією в часі останньої війни, і немов дальшим доповненням картин большевицької окупації, змальованих у творі „Діти чумацького шляху„. Обидва твори, побіч свого мистецтва, є історичними документами, дають вірну картину тих умовин, в яких приходилося жити в Україні в часі обидвох окупацій і які повернули знову...

По прочитанні відбулася довша дискусія, а на запити радо відповідала письменниця, і то вже при чаю, що ним гостив приявних Союз Українок.

Того ж дня було „Свято Весни" улаштоване пластовою молоддю, тож молодь не могла привітати Письменниці, і запросили її обі організації, Пласт і СУМ, до домівки „СУМ-у" на другий день, на вечір. По привітанні головою станиці „Пласту", проф. Каменецьким і від СУМ-у інж. Левицьким, письменниця відчитала спеціяльно написаний нарис про Трипільську культуру (у зв'язку з твором „Велике Цабе"), вказуючи на велике її значення, як складової частини, як основи нашої культури взагалі, що сягає на кілька тисяч років в давнину. Нарис був цікавий, молодь була захоплена і довго не пускала письменниці, засипуючи її питаннями.

Т.

БІБЛІОГРАФІЯ

Дмитро Соловей. Голгота України. Частина І. Московсько - большевицький окупаційний терор в УРСР між першою і другою світовими війнами. Накладом „Українського Голосу", Вінніпеґ, 1953, ст. 288.

Д. Донцов. Правда прадідів великих. Видання Головної Управи Організації Оборони Чотирьох Свобід України. Филаделфія, 1952, ст. 96.

М. Вербицький. Найбільший злочин Кремля. Запляновааний штучний голод в Україні 1932-1933 років. Лондон, 1952, ст. 112.

Микола Щербак. П'янкий чебрець. Лірика. Обгортка мистця М. Дмитренка. Видавництво „Євшан зілля", Торонто, 1953, ст. 46.

Василь Кудрик. Маловідоме з історії греко - католицької церкви. Том І., Видання Видавничої Спілки Еклезія, Вінніпеґ, ст. 254.

Іван Лобода. Вони прийшли знову. Роман з фінляндсько-большевицької війни. Клюб Приятелів Української Книжки, книжка 16. Обгортка Мирона Левицького. Вінніпеґ, 1953, ст. 134.

Митрополит Іларіон. Поділ Єдиної Христової Церкви і перші спроби по'єднання її. Історично - канонічна монографія. Вінніпеґ, 1953, ст. 384.

Петро Карпенко - Криниця. Солдати мого леґіону (1945-1946). Поезії. Видавництво Орлик. Шікаґо, 1953, ст. 48. Обкладинка мистця Петра Холодного.

Проф. Мирон Дольницький. Географія України. Друге доповнене видання. Книгарня і Видавництво „Батьківщина" в Дітройті, 1953, ст. 86.

Іванна Савицька. Серце. Збірка деклямацій для дітей на день матері й інші урочистості в році. Видавництво „Америка", Филаделфія, 1953, ст. 32.

В. Шпаківська. Мамо — хлібця. Образ на обгортці Христини Дохват. Видання Української Православної Церкви в ЗДА, Савт Бавнд Брук, 1953, ст. 14.

Українська земля. Ч. 2-3. Союз Земель Соборної України — Селянська партія. Ню Йорк, 1953, ст. 80.

1953 Official Syllabus. Second Annual Canadian Ukrainian Music and Dance Festival sponsored by Ukrainian Branch No. 360, Canadian Legion B. E. S. L. Торонто, 1953, ст. 64.

Нові Книжки й Журнали

Проф. Мирон Дольницький. Географія України. Друге доповнене видання. Книгарня і видавництво „Батьківщина" в Дітройті. 1953. Стр. 86.

Це короткий, але змістовний, опис України. Живий приступний виклад, не перевантажений назвами і числами. В описі території автор виходить з етнографічного засновку і тому не подає теперішньої політичної границі країни, що знижує практичну вартість твору.

ЖУРНАЛ МОЛОДОГО ЖИТТЯ

Цей журнал так і називається „Молоде Життя". Вийшло його досі у 1953 році два числа й розповсюджений він виключно серед пластової молоді. На цьому дорослі й діти — не пластуни тратять. Цьому можна зарадити, якщо всі діти й юнаки впишуться до Пласту, а дорослі — Пластприяту. Це ж дійсно рідка приємність мати в руках літературу, що не виявляє жадних політично - партійних симпатій, що ідеально випрана з будь-якої повчальности, у якій спеціялізується преса нашого великого розсіяння.

Журнал має два додатки з окремою нумерацією кожний: „Краса й сила", — журнал старшого пластунства і „Готуйсь", — журнал пластового новацтва.

Численні ілюстрації, гарні малюнки й заголовки, літературна мова й чіткий друк виявляють сумлінне ставлення видавців до своєї дитини. Читачі відносяться також особливо по-пластунському, якщо видавці мають матеріяльну спроможність друкувати це видання. У „Молодому Житті" стрічається багато знаних з творчости в пластовій ділянці імен, як Старого Орла, поруч з новими іменами, як пресимпатична „Сестричка Леся" з „Готуйсь".

СМІХ — ЦЕ ЗДОРОВ'Я

— Ви мене не любите, мамусю!

— Я ж тебе люблю, доню.

— А чому не говорите до мене з любов'ю?

— Як я маю до тебе говорити?

— Так, як говорите тоді, коли в нас гості.

— Портер! Коло моїх дверей стоїть один чорний і один білий черевик.

— Що за диво! Сьогодні маю вже другий подібний випадок.

Професор комахознавець мав стару куховарку, що в нього працювала вже двадцять років. В день двадцятиріччя її праці закликав її до себе та поважно заявив їй.

— Маргарито, ви двадцять років совісно працюєте в мене. Я відкрив новий рід блощиці, з приводу вашої двадцятирічної праці в мене, називаю її вашим ім'ям Маргарита.

Один 250-фунтовий юнак освідчився панночці і, старомодним звичаєм, впав на коліна, виявляючи їй свою любов. Панна не прийняла його освідчин.

— Коли не хочете дати мені своєї руки, то принаймні подайте її мені, щоб я міг встати з землі.

— Я був щасливий, коли вибраниця мойого серця прийняла мої освідчини, сказав професор забудько до свого приятеля.

— І ти, певно, щасливо тепер із нею живеш?, питається приятель.

— Я з нею навіть не одружився.

— Чому?

— Коли я її побачив найближчого дня, я знову їй освідчився, і вона мене покинула.

Директор любив оповідати своїм приятелям старі, знані дотепи. Коли він почав одного разу знову це робити, його приятелі спільно крикнули „гелов".

— Що ви робите?, питався директор.

— Вітаємо своїх давніх знайомих.

Професор викладав про африканського струся.

— Його очі бачать дуже мало, але його шлунок може все стравити.

— Який з нього ідеальний кандидат на чоловіка, подумали студентки.

Пане господарю, дах діравий і мені затікає до кухні, скаржився мешканець найвищого поверху.

— Вам завжди чогось бракує, ніхто на це не нарікає, тільки ви.

Промовцеві почали перебивати, бо він задовго говорив. Він їх так заспокоював.

— Щоб виріс здоровий і сильний дуб, на це треба сотні років, але звичайна кропива виросте за кілька тижнів.

Ковбой хотів заасекуруватися. Аґент ставить йому таке запитання.

— Чи мали ви якісь випадки в своєму житті?

— Жадних!, — відповідає ковбой. Але трохи пізніше додає:

— Тільки минулого року бугай зломив мені два ребра, а восени гримуча змія вкусила мене в ногу.

— І ви це не називаєте випадками?

— Ні, бо ж вони робили це навмисно.

ПОСМЕРТНА ПОЕТИЧНА СПАДЩИНА О. ОЛЕСЯ

(Закінчення зі стор. 3.)

на песячій виставі"), б) еміґраційний розбрат („Ще Мудрий Ярослав синам своїм казав"), в) ефемерність різних організаційних заходів української еміґрації („Говорять, що історія"), г) характеристика окремих діячів („Я проводир! Я мозок нації"), д) моральний занепад еміґрації („Ну й веселі ж наші дні") і ін.

Ці сатиричні поезії написані вже переважно в саркастичному тоні, з гнівною огудою, хоч відтінки цього тону й міняються, залежно від теми. Так, у поезії „Колись на песячій виставі", написаній у формі байки, домінує тон баєчної моралізації, висловленої так:

Що сталось потім, мусиш знати,
Мені тут нічого казати.
Хіба додам: коли вовки вже на городі,
Собакам треба бути в згоді.

Але в поезії „Ну й веселі ж наші дні" уже більше сатиричної в'їдливости:

Ну й веселі ж наші дні!
Все важке сидить на дні,
А на поверсі сміття
Розсмаковує життя.

Ще більше сатиричного глузування в поезіях „Колись до революції", „Наш бомонд". Тут поет висміває пиху й плазунство, що часто поєднується в тій самій особі:

Як вклонитись щуці треба,
Карк не зломиться — вклонюсь,
Стріну плíточку, — до неба
Одвернуся і дивлюсь.

А вже гірким обуренням звучать поетові слова там, де треба кинути нищівну стрілу гніву:

Праворуч свині і вовки,
Ліворуч вівці і шакали...
Вгорі десь світять, як зірки,
Великі людські ідеали.

Ці сатиричні поезії О. Олеся, безперечно, мають історичне значення. Різні неґативні явища в житті нашої еміґрації були справді, і майбутні історики зможуть скористуватися цими „поетичними характеристиками" таких явищ і окремих діячів (деякі з цих поезій дуже легко розшифровуються, і за Олесевими образами не важко вгадати живих історичних діячів).

На окрему увагу заслуговують сатиричні поезії О. Олеся, що ними він реаґував на тодішні події чи то літературно-культурного, чи то політичного характеру в Совєтській Україні. Тут можна відзначити поезії, що в них подано а) загальну характеристику совєтського режиму, б) становище України як поневоленої країни, в) ставлення О. Олеся до окремих діячів української підсовєтської культури і г) його позиція в питанні репатріяції.

Ось загальна оцінка терористичного совєтського режиму:

Мовчать співці, покинуті забуті...
Усе живе то в лісі, то в тюрмі,
А лицарі... в землі або закуті.
Народ оре і сіє у ярмі.

(8. VII. 22 р.)

У незакінченому, але чималому розміром віршованому листі до поета М. Рильського О. Олесь змальовує тяжке економічне становище СССР, де „давно всю рибу з'їли" (у вірші мова про любов адресата до рибальства, засвідчену в багатьох його поезіях), де панує поліційний терор, гірший за царський:

Згадайте, друже мій, охранку:
Як легко нам тоді жилось!
Під сірим захистом серпанку
Чи ми боялися когось?
А Вас усюди пси продажні
На кожнім кроці стережуть,
За кожне слово нерозважне
Вас трибуналу віддадуть.

Олесь має на увазі „пробку" М. Рильського, ще тоді неоклясичного поета, і пише в цьому вірші ще так:

Та я хотів у Вас спитати:
Як Бог Вас досі уберіг?
Як досі Ви чужої хати
Не переступите поріг?
Гарчать на Вас, кусають пси,
А Ви обличчям до краси!

Про становище України під совєтським режимом поет пише в поезії „Ви підписали пакт Келлога", написаній 1. IX. 28 р., так:

Зробіть початок зараз, нині,
Щоб віри всі вам пойняли
І гілку миру прийняли,
Почніть сьогодні з України.

А далі в цій поезії поет закликає дати волю українському народові, що бореться за неї віками вже.

Якщо Олесь в отому листі до М. Рильського ставиться до цього поета з співчуттям, то в іншій поезії, навпаки, він ганить поета П. Тичину, що легко скорився терористичному режимові. Він пише:

І ти скорився їм, Тичино,
І ти пішов до москаля...
О, бідна мати, Україно,
В ганьбі голівонька твоя!

В кривавім морі по коліна
Стоїть без сорому в очах
Поет колишній наш Тичина
І вихваляє зойки й жах...

(11. V. 28 р.)

Тяжке життя на еміґрації, туга за батьківщиною робили й для Олеся актуальну справу повороту на Україну. Але свідомість того, що там панує терористичний режим, стримували його. Це відбив він у поезії „Журавлі":

Летять, курличуть журавлі,
Летять до рідної землі...
Що їх чекає? Чи ЧеКа?
. . . .

Летіть, курличте в небесах,
Але затямте добре шлях!
О, Боже, Боже, пощасти
Назад хоч декому втекти!

Або ще в поезії „Зачароване коло":

Сиджу без штанів я та й думку гадаю:
Чому я не їду до рідного краю,
Де ходять в лякерках, галошах, пальто,
Де кожний раює й не тужить ніхто?

Аж зирк: листоноша з листом, а у ньому:
„Мій друже, й не думай вертатись додому.
Ми голі і босі. Єдиний в нас сон:
Хоч в драній рогожі втекти за кордон".

Це, звичайно, не вичерпна характеристика тем і мотивів посмертних поезій О. Олеся, але й це дає певне уявлення про багатство змісту цих поетових творів. У їхній формі найцікавіша супроти попереднього його надбання риса — гумор, іноді блискучий, а в сатиричних речах убивчий. Стихійний ліричний талант О. Олеся виявляється не раз і в цих необроблених остаточно текстах. Але ми не мали на меті аналізувати цей бік посмертних його поезій.

В КАСКАДАХ ЦИРКОВОГО СВІТЛА

(Закінчення зі стор. 3.)

— Те, що вони роблять на повному ходу живі піраміди, скоки, перекручування, рубають лозу, стріляють — ще нічого не говорить. Так само, як нічого не говорить беззмістовна назва їх виступу. Вони не мистці. Вони просто майстри верхової їзди. Адже перший-ліпший козак з українських степів може зробити те саме. Я сам, на власні...

— О так, так! Я чула про українців-козаків від моєї подруги. Невже й ви також були вершником-акробатом?... — перебила мене на півслові розекзальтована американка.

— О, ні! Я хотів тільки сказати, що я сам на власні очі бачив значно цікавіші й небезпечніші вправи наших кубанських козаків.

— Невже?.. Обов'язково розкажете мені про все це докладно після вистави! Добре? — чарівно всміхаючись, промовила моя сусідка таким тоном, що не допускав заперечень.

— Охоче! — експромтом згоджуюсь я, зрадівши такому своєрідному знайомству. — А тепер подивіться навколо, і ви помітите, що цирк розважає, захоплює, притягає до себе не тільки дітей, не тільки юнаків, не тільки людей середнього віку, але й зовсім старих. Ось приглянътесь до цієї бабусі ліворуч від нас. Бачите, яким молодечим запалом горять її очі?.. Бо хто не любить цих сміливих акробатів, приборкувачів диких звірів, вчених слонів, слухняних і покірних левів, струнких коней, сміливих вершників, гнучких жонґлерів, метушливих ліліпутів, казкових факірів, цього специфічного циркового запаху і нарешті — кльовнів? Так, насамперед кльовнів. Погляньте на ці рухливі істоти з невичерпним гумором, з бездонною творчою фантазією. Це немов новітні П'єрро, Санчо Панси чи навіть Паяци. Ось, наприклад, цей похмурий кльовн з яскраво розмальованим обличчям в жовто - рожевому балахані. Знаєте, хто це? Це — Еммет Келлі, найбільший кльовн-траґік нашої сучасности. Подивіться на вираз його очей. Ви не знайдете в них нічого веселого чи смішного. Навпаки. Якийсь прихований траґізм. Якусь невідому тугу. Адже це не бездушні, безличні створіння, як думають майже всі глядачі. Це живі люди з їх радістю і горем, з їх веселістю і повагою...

Каскади фантасмагоричного циркового світла почали раптово зменшуватись... „Найвеличніше в світі видовище" закінчилось... Моя незнайома чарівна сусідка все ще захоплено дивилась навколо, намагаючись в гаморі багатотисячної маси схопити мої слова... Але юрба миттю рушила до виходу. Не встиг я навіть зорієнтуватись, як моя співрозмовниця опинилась в самому центрі людського потоку. Вона щось кричала, махала рукою... Але даремно... Я не встиг навіть запитати її імени. Нас розлучила доля...

СУСПІЛЬНА СЛУЖБА

(8)

Та коли державна суспільна служба ведена буде демократично і для провірки її застосовані демократичні принципи, тоді не може бути ніякої мови про контролю. Одначе виходить інша справа у зв'язку з поширення суспільної діяльности уряду; а саме зростають кошти цієї діяльности і їх радо, чи нерадо мусить платити платник податків. Зріст оподаткування (розуміється не лише з уваги на оплату суспільної служби) зменшує „жертвенність громадянства на добровольні організації Суспільної Служби, які живуть лише з пожертв. Але в багатьох державах, як Швайцарія, Франція й інші цю справу розв'язують державні субвенції для добровольчих організацій. Це звичайно видвигає справу свободи і самостійности діяння добровольчих організацій, яка і є найважнішим чинником діяння цих організацій.

Справа відношення добровольчих суспільних організацій, і державної суспільної діяльности ще вповні не розв'язана. У французькому звіті на Міжнародну Конференцію Суспільної Служби читаємо:

„Розподіл обов'язків і відповідальности суспільної праці держави й організацій не встановлений. В деяких частинах публічної власті, півофіційні тіла і добровольчі організації співпрацюють для загального діла. Деінде потрібно інтервенції офіційних властей, чи пів-офіційних чинників. Багато одначе ділянок праці залежить виключно від приватної ініціятиви."

Треба одначе сказати, що найкращу рівновагу дала б співпраця держави з приватною ініціятивою. Волюнтарні допомогові організації повинні включитись до праці для загального добра в плянуванні, в модифікуванні праці широкої державної програми і широкої суспільної політики. Ці організації можуть служити державній програмі в проведенні опіки над молоддю, старшими віком, як теж і перебрати опіку над тими, що можуть вважати, що уряди можуть використати свою суспільну акцію для дальших політичних цілей.

І третя ділянка, яка стала важливою для адміністрування Суспільної Служби, це справа суспільних працівників. Останні роки виказали конечність професійних суспільних працівників, хоч і потрібно допомоги добровольчих працівників, чи то оплачуваних, чи неоплачуваних.

Для раціонального й успішного діяння суспільної праці потрібно вишколених працівників. Правда, важко це перевести в життя навіть у тих країнах, де багато осіб із закінченою суспільною освітою. Наприклад, — у Лос Анджелес в Каліфорнії рахується 2.200 осіб на постах суспільної праці, але з того числа лише 700 осіб має бодай однорічний суспільний вишкіл. Це значить одна третина фахових суспільних працівників. Це в Лос Анджелес, де аж дві професійні школи Суспільної Служби. В цілому світі відчувається велика потреба вишколених працівників для суспільної праці.

Але в парі з тим потрібно ще більше добровольчих рук до праці. Ці добровольці повинні перш усього бути заступлені в радах суспільних організацій, в дирекціях, щоб в цей спосіб Суспільна Служба мала громадську співпрацю. Розуміється, праця добровольча залежна від обстави в різних країнах. Але треба підкреслити, що — як вже сказано — добровольча праця повинна головно проявитись у підготовчій праці і плануванні. Розшук проблем, винесення проблем і проєктування їх розв'язки це праця для добровольчих працівників Суспільної Служби. Але добровольчі працівники можуть теж брати участь у широкій державній акції. Участь у народній, краєвій і регіональній адміністрації, в комітетах і дирекціях, у судах, в соціяльному забезпеченні, в публичній допомозі, у різних відділах для справ мешканевих, відпочинку, здоров'я й інших — дає змогу говорити громадянам про уряд радше „ми", аніж вони. Який великий засяг може мати добровольча Суспільна Служба вказує Англія, де вже після війни Жіноча Добровольча Служба дає понад 120 тисяч добровольчих працівниць для лікарень і психіятричних закладів, для чужинних працівників, для родин, яких голови у в'язниці та й інших індивідуальних випадків. Добровольці-працівники Суспільної Служби дають розв'язку питання фахових сил і фондів, а найбільше виховують ціле громадянство. За всі добродійства, які дає організація того типу, як держава, громадянин почувається до обов'язку віддати теж державі, чи суспільству трохи своєї праці і це найкраще зробити у Суспільній Службі.

Тоді, коли у 1900 р. було кілька лише шкіл суспільної праці (перша повстала на рік раніше), сьогодні признаних шкіл більше чотири сотні. Цей 1900 рік, від якого почали ми наш перегляд, важний ще й тим, що від цього року починається так звана система Штрасбурга, яка стоїть радше за платною суспільною працею, ніж добровольчою в противенстві до системи Ельберфельда.

Та не зважаючи на професіоналізацію суспільної праці треба в ній затримати „стародавні" тепло, піклування, самопосвяту для тих завдань, бо ці прикмети постійно характеризували суспільну діяльність.

Отже ж з уваги на розріст професійности у Суспільній Службі треба дбати, щоб у цій ділянці праці йшов порядок у парі із роздрібленням проблем, дисципліна із свободою і професійне знання із ініціятивою. (Закінчення б.)

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВЕТЕРИНАРНИХ ЛІКАРІВ

Дня 30 травня 1953 року в приміщеннях СУМА в Шікаго відбулися Четверті Річні Збори Об'єднання Американсько-Українських Ветеринарних Лікарів при участи 20 приявних, в тому 5 з інших стейтів, і 27 членів, які надіслали свої виборчі внески кореспонденційним шляхом.

Збори відкрив голова др. В. Помірко вступним словом, вітаючи приявних і закликаючи Збори вшанувати пам'ять померлих колеґ одно-хвилинною мовчанкою.

По виборі Президії, відчитанні привітів і протоколу з попередніх Загальних Зборів, який прийнято, звітували по черзі поодинокі члени уступаючої управи.

Зі звітів виявилося, що діловий рік позначився наполегливою працею у веденні широкої кореспонденції з членами, перепискою управи з найвищими державними установами ЗДА, українськими установами, та зокрема з державними мужами, сенаторами і конґресменами, приєднанням 21 нових членів, влаштуванням ширших сходин і доповідей.

Предметом безупинних зусиль було добитися зміни закону в справі прийняття на федеральну працю звільнених в міжчасі колеґ і влаштування решти колеґ в званевій праці. Правда, управа добилася деяких успіхів, все ж ця справа вимагає ще дальших старань.

Відносно визнання компетентними чинниками европейських дипломів, включно з дипломами УТГІ, а тим самим вможливлення більшости набувати право виконування вільної практики в ЗДА і Канаді, управа постійно робила всі можливі заходи, однак покищо без особливих успіхів. У зв'язку з цим управа вирішила обрати покищо шлях матеріяльної допомоги тим колеґам, які мають перешкоди у визнанні їх дипломів, і внесла прохання до Східньо-Европейського Фонду про признання допомоги на студії для тих колеґ в сумі 10,500 долярів. Якщо б пощастило добитися цієї допомоги, проблема невизнаних досі дипломів европейських Високих Ветеринарних Шкіл була б розв'язана задовільно.

В дальшому голова підкреслив важливі завдання, що їх успішно виконував і далі виконує Інформативний Листок, який, побіч дружнього зв'язку з колеґами, розсіяними в широкій діяспорі в країнах їх поселення, інформує не тільки членів, але й ширший загал про українську ветеринарну проблематику та являється під сучасну пору одиноким ветеринарно-професійним журналом українською мовою. В парі з тим заходить потреба поширити його видавництво, переходячи з циклостилевої форми на правильний друк. Одинокою перешкодою в реалізації цього проєкту є під сучасну пору недостача відповідних фінансових засобів. Невідрадна матеріяльна сторінка унагляднится тим яскравіше, якщо взяти до уваги, що гурт наших членів, які з тих, чи інших причин не працюють, або не можуть працювати, дістають постійні, хоч скромні допомоги. Це дотичить головно колеґ, залишенців в Европі, а частинно теж і в ЗДА.

Крім допомог, що їх уділюється потребуючим колеґам, управа зложила або переслала датки на Нац. Фонд, НТШ, УВАН, УТГІ, КоДУС, УВУ, Залишенцям в Европі, фонд будови Школи при церкві св. о. Николая в Шікаґо і Комітетові Маніфестації Голоду в Україні в Шікаґо.

Спільно з лікарями і інженерами в Шікаґо відбулися дві товариські імпрези, чайний вечір і равт, що головно під товариським оглядом були вдалі.

Теж відсвятковано вже другу з черги „Ялинку Об'єднання", що мала суто вет.-родинний характер.

Дійсний стан Об'єднання: число членів 121. З того в ЗДА 88, в Канаді 15, в Англії 2, в Тунісі 1, в Арґентіні 2, в Австралії 4, в Данії 1, в Бразілії 1, в Німеччині 6, разом 4 професорів вет. мед., 116 вет. лікарів і 1 абсольвентка, як надзвичайний член.

На 116 вет. лікарів-членів Об'єднання в різних країнах поселення, 35 не працюють по званні, в тому 27 працюють фізично, а 8 безробітних, що становить 39%.

Дозвіл на виконування вільної практики (стейтові іспити в ЗДА і Канаді) набули в міжчасі 4 члени (разом з попередніми 10). Самостійно влаштувалось по званні в ЗДА 5 членів, в Канаді 3. Нострифікації перевели 3 члени. Об'єднання фінансують виключно члени в ЗДА і Канаді та один член в Англії. Тільки 90 членів платять членські внески.

Поза Об'єднанням залишається ще 20 українських вет. лікарів в різних країнах поселення по цей бік залізної заслони. Управа була в постійному зв'язку, а частинно у співпраці з УККА, Лігою Американців Українського Походження, НТШ, УВАН, УТГІ, Лікарським Товариством — Відділ Шікаґо, Відділом Українських Інженерів в Шікаґо та Т-вом Самодопомога в Шікаґо.

Працю позначували товариськість, дружні відносини і взаємна поміч.

З черги обрано нову управу і на голову переобрано д-ра В. Помірка. В точці нарад і пляну праці стверджено, що Об'єднання в діловому році взяло участь, через свого представника в особі д-ра О. Сас-Яворського, на міжнародному світовому конґресі лікарів в Ню Йорку, про що звідомлювали українські щоденники „Свобода" і „Америка".

В дальшому Загальні Збори ствердили великі заслуги у ветеринарній науці і вихованні цілої низки українських вет. лікарів професора П. Гіммельрайха, який зараз перебуває в Австралії і одноголосно, через аклямацію, надали йому почесне членство Об'єднання.

Збори мали діловий характер і запевнюють дальшу успішну працю. Збори закінчено відспіванням національного гимну.

По Зборах відбувся Чайний Вечір в товаристві ВП. Пань, що пройшов в дуже щирій і товариській атмосфері. Коротенька програма внесла багато гумору і залишила у всіх приявних якнайкращий спомин.

В. П. і Д. Л.

ОПОВІСТКА.

Подаємо отсим до відома, що існує можливість примістити декілька наших студентів на студії і стипендії у Бельгії, на Лювенському Університеті. Викладова мова французька. Прохання із свідоцтвом зрілости, (завірений відпис) та евентуально посвідками дальших студій, рекомендаціями шкіл, професорів, душпастиря, громадських, зокрема студентських установ та заявою, які дисципліни хоче кандидат студіювати, слід негайно надсилати на адресу:

Prof. Dr. A. KULTCHYCKYJ
27 rue de Bauves,
Sarcelles, (S. et O.), France

Централя Комісії Допомоги Українському Студентству

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Бостон, Масс.

Діти на допомогу дітям-залишенцям

Заходом української суботньої школи при українській греко-католицькій церкві в Бостоні, де парохом є о. Григорій Том, відбулись останньо дві дитячі імпрези, а це з початком квітня концерт в честь Тараса Шевченка а при кінці травня День Матері. Ці дитячі виступи замітні тим, що поза ціллю релігійно-національного виховання молоді, американські діти дали гарний приклад гуманности і пішли з матеріяльною допомогою своїм ровесникам, дітям-залишенцям. Частину доходу з цих імпрез, суму 30 дол., призначено як дарунок-допомогу від дітей вище згаданої школи на потреби для дітей-залишенців і переслано їх для цієї цілі на руки комітету „Мати і Дитина" при Союзі Українок Америки в Филаделфії.

Імпрези випали гарно і залишили на приявних глядачах миле і незатерте враження. На Шевченківськім концерті, по вступнім слові учительки школи Юлії Налисник, котра не жаліла часу і труду і без жодної винагороди веде при участи о. пароха школу, відчитала реферат про життя і творчість Шевченка Петрина Туренчак, тут роджена, англійською мовою, а з новоприбулих Богдан Турчин українською мовою. Опісля діти, в гарних українських строях, відіграли сценічну картину в одній дії з життя Тараса Шевченка „Дядько Тарас" Володимира Полянського. Дальші точки програми виповнили деклямації Шевченківських вірщів і виступи дитячого хору. Заповітом закінчено концерт.

Ці щирі і прості дитячі виступи, їх деклямації і співи були милою несподіванкою, вони своїм національним подихом перенесли заслуханих глядачів на землі Тараса Шевченка, в рідну Україну.

Другою дитячою імпрезою було Свято Матері. Ці самі діти, в приміщенні парафіяльного дому, в багатій і різноманітній програмі, віддали пошану своїм матерям, українській матері-страдальниці, а також виявили свою любов і віддали честь і поклін Божій Матері, відспіванням на закінчення церковного гимну а опісля, в церкві, зложенням всіми присутніми дітьми китиць цвітів перед образом Пречистої Діви Марії і вислуханням Молебня.

В дитячих імпрезах брали участь діти новоприбулих та діти і внуки давньої іміґрації. З-поміж учасників на вирізнення заслуговують: Мирослава Гуменюк і Ірина Турчин. Вони своєю свобідною грою в групових точках та в гарних, з чуттям відданих деклямаціях, надавали тон і підносили на відповідний рівень дитячі свята. Приємними були також виступи дітей тут роджених, як Оленки Зінн, Христини Равчук та Еви Туренчак, для котрих українська мова вже не є чужою. З-поза шкільних дітей учасників добрими були деклямації шестирічної Романи Франківської та Богдана Миколишина.

В своїм вступнім слові на Шевченківськім концерті пані Юлія Налисник звернула увагу на значення і користь дитячих імпрез як виховного чинника нашої молоді, бо це, що дитина вивчить, а опісля пережиє на сцені, залишається у неї на ціле життя. Національні дитячі імпрези дають можність молоді краще пізнати історію свойого народу, збуджують у неї пошану і любов до далекої і незнаної для неї країни їх батьків. Вони виховують нові кадри громадських працівників, котрих час покличе зайняти місце по тих, що відійдуть. Виховання в релігійно-національному дусі наших дітей дає запоруку, що вони будуть держатись своєї української церкви, що вони, будучи добрими американцями, не стануть байдужими до народу і краю їхнього походження, не стануть байдужими до долі країни їх батьків, України.

Я. С.

Озон, Парк, Н. Й.

Озон Парк — це частина Ню Йорку, але трохи ізольована від центру, — знаходиться в трикутнику Квінс-Джамейка-Бруклин і має досить багато зелені. Наші українці мешкають також і тут, правда, небагато, десь біля пів тисячі людей.

Центром українського життя є тут Українсько-Американський Горожанський Клюб. Клюб має два власних трьохповерхових будинки, де міститься самий Клюб, а також вісім українських родин мають мешкання. Місцева греко-католицька громада має намір заснувати свою парафію і тепер веде переговори про купівлю церкви.

29 травня ц. р. відбулися тут сходини Клюбу, щоби заслухати доповідь представника Централі УКК, — зокрема в справі заснування в Озон Парку Відділу УКК. Сходини були численні — понад 50 осіб (в Клюбі об'єднано 110 родин) і з цікавістю вислухали доповідь представника УКК д-ра В. Вереша. Було багато запитань, на які преленґент давав відповіді.

На зборах виступав також професор Українського Університету д-р Василь Лев, накреслюючи програму праці майбутнього Відділу.

Після обміркування справи, рішено, що організацією Відділу УКК має занятися Управа Клюбу, на чолі з головою — п. Петром Федаком і секретарем п. Коцюпісм. Щоби не гаяти часу, тут же ухвалено установчі збори для заснування Відділу УКК скликати на 20 червня, на 8 год. вечора.

П. В.

Перт Амбой, Н. Дж.

Місто Перт Амбой — це велике скупчення українців — біля 4 тисяч осіб. Є тут дві греко-католицькі церкви, кілька відділів наших асекураційних установ та українських організацій, що купчаться переважно навколо великого Народного Дому. Люди досить добре заробляють і мають можливість нормально жити. Серед громадян є значний інтерес до громадської культурно-національної праці.

17 травня до нашого міста завітав представник Централі УКК, з Ню Йорку, п. д-р Василь Вереш, який скликав нараду з представників місцевих організацій і поставив питання про заснуваня в Перт Амбой Відділу УКК.

Під час дискусії було констатовано, що такий великий осередок українського життя, як Перт Амбой, потребує централі, що об'єднувала б, ініціювала б та координувала б працю місцевих українців на полі культурному, політичному та харитативному. У висліді наради було вирішено заснувати у нас Відділ УКК, а для переведення в життя цієї ухвали, обрано Ініціятивну Комісію в складі: Михайло Чумер — голова, Іван Ковалюк — заст. голови та інж. Тарас Грицай — секретар.

В. Д.

ЛЮБОВНІ ЛИСТИ ВАШИНҐТОНА

(Закінчення зі стор. 4)

товлялась до вінчання, викликав почуття ніяковости в багатьох людей. Вирозуміліші біографи, застановляючись над змістом листа, бачили, що Вашинґтон одночасно говорив про „тисячу тендітних споминів", але, поміж рядками квітистої мови й повного загадок стилю, вказував, що це перше освідчення любови. Далі, виринуло питання, чи Марта Вашинґтон знала про відносини між її нареченим і Саллею Ферфекс.

Замість жахатись і засуджувати всю цю справу, краще приглянутись загальним обставинам того часу й мотивам діючих осіб. Поперше, в середині вісімнадцятого сторіччя, нікому не снилось брати до уваги романтичні мотиви, коли подружжя двох людей здавалось вигідним з економічного погляду. Романтичні мотиви прийшли пізніше, з появою перших романтичних повістей. Можна припускати, що подружжя Саллі і сина лорда Ферфекса було влаштоване їхніми батьками, хоч воно було зовнішньо гармонійне. Це саме можна сказати про подружжя Вашинґтона й Марти Кастис. Старший брат Вашинґтона помер на чахотку в ранньому віці, і молодий Джордж мусів перебрати в свої руки кермування родинними мастками. Йому зразу стало ясно, що добра дружина поможе йому багато в цьому ділі. Марта Кастис саме тоді втратила мужа і також потребувала когось, що поміг би їй адмініструвати просторі посілості. Таким чином, подружжя Вашинґтона з Мартою Кастис було подружжям „вигоди", в найкращому розумінню цього слова, бо обі партії вклали в спільне життя найкращі риси своїх характерів, щоб зробити його прикладом для інших.

„Серця не навчити" — навіть Вашинґтон мусів переконатись в цьому. Щоб вжити непоетичного порівнання, любов Вашинґтона до Саллі Ферфекс була така ж сильна, вірна й незмінна до кінця, як і твердість, рішучість і незмінність його політичних ідеалів. Та він скоро зрозумів, що „існує призначення, яке контролює наші дії, що йому не можна опертись навіть найсильнішим намаганням людської природи". Тому, з характеристичною шляхетністю, він пригнуздав особисті почування і сам загородив собі дорогу, яка могла б вести тільки до нечести і розбиття родинного щастя інших людей. Саллі Ферфекс, шануючи його почування, вжила всіх засобів, що стояли до розпорядимости жінці XVIII. сторіччя, щоб мудро і тактовно помогти Вашинґтонові в освідомленні безвиглядности існуючого положення. З надлюдською рішучістю вони побороли найсильніші людські пристрасті.

На фоні такої ситуації постать Марти Вашинґтон набирає героїчної величі. Вона знала про відносини її чоловіка до Саллі Ферфекс, одначе обі жінки залишились приятельками підчас сусідського життя у Вірджінії, а навіть по виїзді Саллі до Англії. Останній лист Вашинґтона до Саллі писаний рукою Марти. 19 місяців перед його смертю.

Моя Дорога Пані.

Проминуло майже 25 років від часу, коли я вважав себе сталим мешканцем цього місця, або був в положенні, що дозволяло мені на вільні зносини з моїми приятелями, листовно, чи іншим способом.

Підчас цього періоду сталось багато важних подій і наступили такі зміни в людях і речах, про які обсяг листа дав би Вам тільки недостаточне поняття. Жадні з цих подій, ані всі вони разом, не спромоглись витерти з моєї пам'яті споминів тих щасливих хвилин, найщасливіших в моєму житті, що ними я втішався у Вашому товаристві.

Вичерпаний, до певної міри, працею минулих трудів, я знов засів під моїм виноградом і фіґовими деревами і хотів би додати, що нічого нам тепер боятись; але ті, що їх ми привикли називати нашими приятелями й союзниками (французи й Наполеон), намагаються, якщо нас не лякати, то хоч позбавити нас нашого майна і провокують нас до самооборонних дій, що може довести до війни. Що станеться в наслідок таких задумів, час, вірний відкривач всіх речей, мусить показати. Я бажаю собі провести залишок моїх днів, яких напевно небагато, в сільських розвагах, вільних від старости, від яких публічна відповідальність ніколи не виключена...

Трохи жалко подумати, коли я кину оком в сторону Бельвуа, як я це часто роблю, що бувші його мешканці, з якими ми жили в такій злагоді й дружбі, вже там не мешкають, і що тепер приходиться глядіти на руїни, як пам'ятку минулих приємностей. Дозвольте мені додати, що я часто дивуюся, з Вашою найближчою родиною в цій країні, чому Ви не хочете радніше провести вечора свого життя між ними, ніж замкнути підмісячну сцену в чужій країні, які численні не були б Ваші знайомства і які щирі дружби Ви не заключили б...

Знаючи, що пані Вашинґтон саме збирається здати Вам звіт про зміни, що наступили в околиці й Вашій власній родині, я не турбуватиму Вас їхнім повторенням.

Марта також себе перемогла.

НОВІ КНИЖКИ

Богдан Романенчук, Українська мова. Граматичні й правописні вправи для другого року навчання української мови. Перша частина. Філядельфія 1952. Видає Учительська Громада в Філядельфії. Накладом УКК — Відділу в Філядельфії. 52 стор. 24 ст.

Якраз пора пригадати українському суспільству, а особливо батькам дітей початкової школи, новий підручник до навчання української мови, що появився осінню 1952 р., а був прийнятий до друку ще в 1943 році в „Українському Видавництві" у Львові, та не появився друком через воєнні події. Одначе вдалося видати його аж на еміграції серед більшого скупчення наплинулих з Европи і давніх емігрантів та їхніх дітей, народжених в Америці. Саме поява її в умовинах тутешнього життя і зростання української сили є одною з ланок видавання шкільних підручників по українознавству. З р о с т а ю т ь школи, зростає потреба шкільних підручників.

Як подано в заголовку, підручник служить до навчання на другому році і немов є продовженням до книжки букваря-читанки М. Корицького „Мово рідна!", виданої в 1951 р. Наш підручник служить для тих дітей, що вже пізнали азбуку і вправилися в читанні легких віршів та дитячих читанок. Тепер упорядковують і з б а г а ч у ю т ь знання мови з допомогою граматичних вправ, що ведуть до пізнання граматичних законів, норм літературної мови.

Автор починає від найлегших та основних, саме від пізнання речення і двох основних законів у правописі речення — вживання крапки й великої букви в реченні. Далі переходить до пізнання (формального) слова, складів. Від простих справ іде до щораз складніших — звука і букви, поділу звуків (голосні і приголосні), про дзвінкі і глухі на кінці слів. Далі займається іменниками, родами їх, числами, іменами і прізвищами та власними назвами тварин потім складами і переношенням слів. Після того прикметник, а далі розділові знаки для означення різних речень. Дієслово, відміни дієсловами за особами. Знак м'якшення, йотовані голосні, подвоєння приголосних, сполука йо—ьо.

Обговорення перечислених норм літературної мови достосоване до інтелектуального рівня та розвитку духового дитини, тому окремі граматичні питання не складені за стандартним порядком (укладом) граматик, а пристосовані до духового розвитку дитини, її спроможности сприймання будьщо сухих теоретичних міркувань на теми мови. Граматичні правила, подані дитині аналітичною методою та пояснені численними прикладами в формі коротеньких віршів, приказок, оповідань і вправ-текстів у окремих словах та реченнях. Ці тексти збагачують теж словництво дитини. Варто було це подати наголоси не тільки в прикладах, але і в текстах.

Одначе деякі вправи й теоретичні виснення видаються за трудні чи не вповні зрозумілі для дитини, як напр. вправи 17 (2- і 3-складові слова) 110 (подвоєні приголосні), 29 (глухі і дзвінкі приголосні). Є нечисленні друкарські недогляди (напр. у вправах 79, 80).

Вкінці слід відмітити, що хоч мова і правопис підручника збережені дбайливо, в правописі чомусь замість ґ стоїть г в слові еміграція.

Та без огляду на ці невеличкі недоліки книжка м-ра Б. Романенчука є добрим і зразковим підручником до навчання української мови в початкових клясах та принесе і вчителеві і дитині чималі користі. Побажати б авторові опрацювання таких підручників на дальші кляси початкових шкіл.

В. Лев

ПОМЕР АРХИЄПИСКОП МИКОЛАЙ СОЛОВІЙ в УРУҐВАЇ

Дня 7-го червня ц. р. помер в місті Монтевідео (столиця Уруґваю) в Південній Америці архиєпископ Микола Соловій, що належав до складу єпископів Української Автокефальної П р а в о с л а в н о ї Церкви, яку очолює Митрополит Полікарп в Европі. Арх. Миколай увійшов до складу єпископів УАПЦ при кінці 1951 року. Родився він на Полтавщині 1877 року. Працював в шпиталях, як лікар, а в 1922 році став священиком, відтак єпископом та архиєпископом. Недавно церковний провід Української Автокефальної Православної Церкви в Европі поділив Південну Америку на три епархії і арх. Миколая призначив на Уруґвай і Параґвай.

14-ті ВИЩІ ОСВІТНІ КУРСИ в КАНАДІ

Обставини життя українців вимагають, щоб існував якийсь культурний центр, в якому могла б вестись культурна українська праця, що потрібна і дорога для всіх українців. Для того засновані Вищі Освітні Курси.

Кожний культурний народ справами своєї культури й освіти турбується сам і удержує тільки власними силами й грішми. Коли зміряти безодню горя й нужди, в яку дістався український народ на його відвічних землях в Европі, де його нищиться фізично, ограбовано матеріяльно, знищено культурні надбання й доведено до степеня чужинця на рідних землях, їх брати в Америці повинні зрозуміти необхідність Вищих Освітніх Курсів, як місце, де всі можуть працювати й вчитись, без поділів по переконанням і релігійній приналежності, а як діти одного народу, який має одну велику, людяну й героїчну історію та одну велику й своєрідну культуру.

Сподіватись на розвиток української культури на українських землях, неможливо. Там культуру використовує займанець для своєї цілі і на шкоду українському народові.

Вищі Освітні Курси започатковані чотирнадцять років тому і ведено до нині на загально-українських засадах. На цих курсах викладають особи, які належать до різних церков і суспільних груп. Вони всі разом працюють і спільно обмірковують всі справи та виробляють собі на них один науково-обґрунтований погляд. Курси виховують нові кадри культурних працівників і дириґентів, учителів, організаторів та спортовиків.

Маємо глибоку віру, що українські батьки піднесуться до висоти зрозуміння своїх культурно-освітніх завдань і підтримають Вищі Освітні Курси. Посилайте Ваших дітей на Вищі Освітні Курси.

Курси відбуваються у співпраці з Манітобським Університетом в днях від 3 липня до 15 серпня 1953.

В. К.

Справа продовження податків від надмірних прибутків залишається в комісії способів і метод

Вашингтон. — Голова Комісії способів і метод конґресмен Деніель А. Рід не хотів допустити до нарад над справою продовження податків від надмірних прибутків, і в той спосіб не допускав до вирішення цієї справи, хоч більшість членів цієї комісії висловлюється за продовженням цих податків. Провідники урядової більшости в Палаті Репрезентантів вирішили були передати вирішення цієї справи комісії правил, щоб в той спосіб обійти опозицію республіканця з нюйоркського стейту Д. А. Ріда. Але проти такого вирішення протестували навіть ті конґресмени, які прихильні продовжити податки від корпорацій, які виноситимуть 82% від тих прибутків, що будуть вищі за попередній рік. Тепер прийшло до злагодження цієї кризи, і конґресмен Рід погодився допустити до нарад в цій справі на своїй комісії, а провід Палати Репрезентантів залишає цю справу на порядку нарад комісії під проводом Д. А. Ріда і не переносить її до комісії правил. Цей податок від надмірних прибутків виносив би від $650,000,000 до $800,000,000, і коли б не ухвалили його продовження, то на таку суму збільшився б державний недобір. Конґресмен Рід обороняє думку, що республіканці обіцяли зменшити податки і повинні це зробити, а не обдурювати виборців. Уряд хоче зменшити податки, але аж від 1954 року, коли можна буде збалансувати державний бюджет і зменшити податки не тільки корпораціям, але й поодиноким платникам.

Голос в обороні вільних профспілок

Ню Йорк. — Генеральний секретар міжнародного об'єднання вільних профспілок, Дж. Г. Олденброк закликав до міцної міжнародної співпраці профспілок. Ця співпраця повинна прямувати до того, щоб відбити наступи на вільну працю, що помічаються не тільки в тоталітарних, але й в демократичних країнах. Свої думки щодо оборони праці, генеральний секретар виклав в справоздані виготовленому для третього світового конгресу об'єднання, що відбудеться в столиці Швеції. У справозданні ствержено, що хоч світ перебуває під повівом наворотної реакції, низка демократичних країн запізнюються в доконуванні змін їхньої соціяльної побудови. Зокрема Дж. Олденброк вказав на небезпеку для профспілкового руху в Латинській Америці, де недавно створено окрему робітничу організацію „Об'єднання латин.-американських робітників" (АТЛАС), яка перебуває під впливом тоталітарного режиму. Об'єднання вільних профспілок, як твердить справоздання, нараховує тепер в своїх лавах 53,200,000 членів і охоплює робітничі організації 73 країн. Об'єднання становить поважний чинник в міжнародньому житті, підтримуючи корисні пляни міжнародного значення, як програму технічної допомоги тощо.

Проєкт посилення постачання водою міста Ню Йорку і сусідніх стейтів

Ню Йорк. — Місто Ню Йорк та поблизькі стейти Ню Джерзі і Пенсилвенія отримають додаткові запаси води, якщо буде здійснений плян побудови великого збірника біля Канносвіл, Н. Й. Воду для цього збірника, що вміщатиме 91 більйон галлонів води, постачатиме басейн ріки Делевар, а кошти його побудови передбачено на 140 мільйонів долярів. Новий збірник звільнить місто від залежности від менших збірників в Кетскил, Кротон і Лонґ Айленд, що під час великих посух минулих років, не завжди могли належно забезпечити населення метрополії.

КОРОТКІ ВІСТІ

— **Британсько-совєтська торгівля.** Англійський уряд оприлюднив у Лондоні, що англійське міністерство харчів погодилося закупити в Совєтах лососі і раки у консервових пушках вартости поверх 8 мільйони долярів. Водночас Совєти купують на таку ж суму в Англії оселедці і білу шерсть. На запит одного з лейбуристських послів, чому уряд не закупив в Совєтах радше зерна і дерева, більше потрібного Англії від раків,— представник уряду відповів, що зроблено те, що можна було найкраще в ході переговорів.

— **Ощадності в новому бюджеті Єгипту.** У першому державному бюджеті Єгипту після прогнання відтіль короля Фарука, заведені радикальні реформи, що полягають передусім у скресленні всіх сум, що їх з'їдали раніш королівський двір і надмірно розбудований бюрократичний апарат. Щоби дати приклад, як робити ощадності, перший президент Єгипетської Республіки, що є одночасно її прем'єром, ген. Наґіб, скреслив половину з запропонованої йому урядом платні, а то з передбачених $17,340 на $8.670 річно. Наґіб заявив, що коли б його думка була вирішна, то президент не повинен би брати взагалі ніякої платні.

ЦЕРКОВНЕ ПОСІДАННЯ

В Сіднеї відбулася 18 квітня 1953 р., нарада Церковного Управління Австралійсько-Новозеляндської Архиєпископії Української Автокефальної Православної Церкви під головуванням Архиєпископа Іоанна, при участи Єпископа Сильвестра та Членів Церковного Управління: протопресвітера о. Ананія Теодоровича, диякона Олександра Пігулевського, п. Євгена Тиравського і п. Віктора Соловія. На нараді розглянуто і всебічно обговорено ситуацію церковно-православного українського життя в Австралії.

Нарада привітала рішення обох Архипастирів УАПЦеркви в Австралії спільно працювати для добра Української Церкви і Народу під проводом Митрополита Полікарпа.

Прийнято до відома готовність Єпископа Сильвестра прикласти свій труд до розбудови церковного життя в Австралії під юрисдикцією Архиєпископа Іоанна, зокрема в ділянці церковного видавництва, перекладу богослужбових книг та публікацій науково-популярної й церковно-учительної літератури.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

БОСТОН, МАСС. — Місячні збори 307 відділу відбудуться в неділю, 5. липня зараз по Богослуженні в парафіяльній залі при 146 Forest Hill St. Проситься всіх урядників і членів до ласкавої участи. — Ю. Налисник, предс.; І. Чопик, секр.

Посмертна Згадка

ВАСИЛЬ СИДОР, предсідник 391 відділу УНСоюзу в Ню Йорку помер 30. червня 1953 р. в 65 році життя. Покійний родився в 1888 р., в Теребовлі, Зах. Україна. Полишив в смутку дружину Франю, дочку Анну й двох синів Михайла й Степана. Тіло Покійного лежить в Похоронному Заведенні П. Яреми, 129 Іст 7-ма вул. в Ню Йорку. Похорон відбудеться в п'ятницю о год. 9-ій рано з каплиці П. Яреми. — В. Й. П.!

Уряд Братства.

● ПРАЦЯ ●

● ПОВІДОМЛЕННЯ ●

УВАГА! Повідомляю всіх моїх Друзів; Приятелів і Клієнтів, що з 20. червня ц.р. моя адреса буде така:

GEORGE TYSZCZENKO PUBLISHING CO.
39 E. 7th St., New York 3, N. Y.

● РОЗШУКИ ●

ПОШУКУЮ ЗЕМЛЯКІВ зі села Сушно, пов. Радехів, Галичина. Писати на адресу:

STEFAN STADNYK
7 Grove Street, Box 911
Housatonic, Mass.

ПОШУКУЮ ЗНАЙОМИХ з Німеччини з околиці Ротенбурґу, як рівнож з IRO школи Швайнфурт і Нойбурґ. Писати на адресу:

STEFAN STADNYK
7 Grove Street, Box 911
Housatonic, Mass.

П о в і д о м л я є м о, що ціна оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини оголошення) пересилати разом з текстом.

Адміністрація „Свободи".

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками чотирнадцяти-мільйонового Союзового майна!

ТАРЗАН, ч. 3097. Відступ перед полум'ям

SNATCHING UP AMRA'S FALLEN TORCH, TARZAN THRUST THE FLAMING ENDS OF BOTH TORCHES AT THE REPULSIVE CREATURES

INSTANTLY THOSE IN FRONT SURGED BACK AGAINST THE UNDULATING MASS BEHIND.

LIKE AN UNEASY SEA, THE MASS HEAVED AND ROLLED WITH A SOFT, SINISTER RUSTLING. THEN ABRUPTLY, AS IF AT COMMAND, THE SPIDERS SCUTTLED AWAY.

Вхопивши смолоскип Амри, що упав, Тарзан звернув палаючі кінці обох смолоскипів на огидні сотворіння.

Ті, що були попереду, відразу відкотилися назад проти подібної до хвиль маси, що була за ними.

Немов неспокійне море, маса здіймалась і котилась з тихим зловісним шарудінням. Потім, раптом, немов на команду, павуки втікали геть.